

Klik met de muis op "REKENSCHAP" hieronder

REKENSCHAP

Archief Philip Staal

**RAPPORT VAN HET HISTORISCH EN FINANCIIEEL
ONDERZOEK NAAR HET VERMOGENSBEHEER
VAN JOODSE OORLOGSWEZEN**

dr. J. Joor
drs. F. Hoek, RA

Amsterdam, 18 september 2008

REKENSCHAP

deel III

BELEID EN BALANS IN FINANCIEEL PERSPECTIEF

**Eindverslag van het financieel onderzoek naar
de Gefusioneerde Joodse instellingen voor Kinderbescherming
(1951-1980)
en haar voorgangers vanaf 1945**

Frits Hoek

INHOUDSOPGAVE deel III

	pagina
1 INLEIDING en SAMENVATTING	2
2 BRONNENMATERIAAL VOOR FINANCIËEL ONDERZOEK	7
3 DE JAREN VÓÓR DE FUSIE PERIODE: 1945 t/m 1950	12
3.1 <u>De Instellingen</u>	12
<i>Samenvatting</i>	12
3.1.1 Exploitatiekosten; eigen vermogens ('kapitaal') van de instellingen zelf	12
3.1.2 Aanzet tot de Fusie	14
3.2 Vermogens van de Wezen	15
<i>Samenvatting</i>	15
3.2.1 Opsporing, administratie en beheer van vermogens van de wezen	15
3.2.1.1 Opsporing van vermogens	15
3.2.1.2 Afzonderlijke administratie van vermogen van de kinderen	21
3.2.1.3 Kosten van vermogensbeheer	23
3.2.2 Opsporing kinderen	25
4 DE FUSIE PERIODE: 1951 t/m 1965	26
4.1 <u>De Instellingen</u>	26
<i>Samenvatting</i>	26
4.1.1 Exploitatiekosten; eigen vermogens ('kapitaal') van de instellingen zelf	26
Tabel opbouw eigen vermogens van de instellingen 1951 t/m 1965	28
4.2 <u>Vermogens van de Wezen</u>	30
<i>Samenvatting</i>	30
4.2.1 Opsporing, administratie en beheer van vermogens van de oorlogswezenwezen	31
4.2.2 Omvang van de vermogens van de wezen	36
4.2.3 Kosten van vermogensbeheer	37
Tabel raming personele kosten afdeling Vermogensbeheer 1951 t/m 1956 en 1957 t/m 1965	46
4.2.4 Andere kosten en bedragen dan kosten vermogensbeheer	49
5 DE FUSIE PERIODE: 1966 t/m 1980	53
<i>Samenvatting</i>	53
5.1 <u>De Instellingen</u>	53
5.1.1 Exploitatiekosten; eigen vermogens ('kapitaal') van de instellingen zelf	53
Tabel opbouw eigen vermogens van de instellingen 1966 t/m 1980	54
5.2. <u>Vermogens van de Wezen</u>	55
6 FINANCIËLE INTEGRATIE MET JMW 1981	56
7 VERERVING VAN NALATENSCHAPPEN	58
8 LONEN KINDEREN en ZAKGELD	59
9 SPAARBOEKJES HUISRAADSCHADE	64
10 SOCIALE DOSSIERS	68
11 CENTRAAL BELEGGINGSDEPOT	72
12 BRONNEN	74
12.1 <u>Geraadpleegd bronnenmateriaal</u>	
12.1.1 Archieven	74
12.1.2 Literatuur	75
12.1.3 Jaarverslagen Gefusioneerde Joodse Instellingen voor Kinderbescherming	76
12.1.4 Accountantsrapporten	76
12.1.5 Conversietabel JMW SAA oud naar nieuw notenapparaat "Kind van de Rekening"	77
FINANCIËLE GEGEVENS UIT DE ACCOUNTANTSRAPPORTEN bijlage	81

1 INLEIDING en SAMENVATTING

Financieel onderzoek

De centrale onderzoeksvraag in de opdracht voor het onderzoek naar het vermogensbeheer van minderjarige oorlogswezen door Joodse voogdij-instellingen luidde, samengevat,

op welke wijze hebben de Joodse voogdij-instellingen in de Fusie bij het beheer van de minderjarige Joodse oorlogswezen de financiële belangen van deze oorlogswezen behartigd?

Deze vraag werd door de opdrachtgever nader uitgewerkt in een aantal deelvragen met betrekking tot de financiële aspecten.

De vragen hebben geleid tot een breed onderzoek naar de financiële activiteiten van de instellingen voorzover die activiteiten betrekking hadden op:

- **gelden van de oorlogswezen**, waaronder begrepen hun vermogens, inkomsten en uitgaven.

Geen financieel onderzoek werd verricht naar individuele gevallen, behalve wanneer zo'n onderzoek helderheid beloofde te geven op een methodiek van door de Fusie aan kinderen in rekening gebrachte kosten.

- **gelden van de Fusie-instellingen**, waaronder verstaan de vorming van de eigen vermogens van die instellingen – het *eigen kapitaal* – enerzijds, en de door de instellingen gemaakte – al of niet aan de wezen in rekening gebrachte – kosten van vermogensbeheer en verzorging verpleging anderzijds.

Een samenvattend antwoord op de centrale onderzoeksvragen en de daaruit afgeleide deelvragen is gegeven in deel I ALGEMEEN.

Onderzoeksresultaten; bronnenmateriaal

Het financieel onderzoek heeft niet kunnen leiden tot het beantwoorden van alle onderzoeksvragen die betrekking hadden op de geldelijke onderwerpen.

De belangrijkste oorzaak daarvoor is zowel het ontbreken van oorspronkelijk bronnenmateriaal van financiële aard – zoals de boekhoudingen uit de Fusie-periode – als in vele gevallen ontoereikende informatie in overig geraadpleegd materiaal.

Vaak bleken daarom geen, of geen duidelijke, antwoorden mogelijk op vragen betreffende de vermogens, inkomsten en uitgaven van de oorlogswezen.

Anderzijds kon aan de hand van de jaarrekeningen in de aangetroffen accountantsrapporten worden aangetoond dat er geen aanwijzingen zijn dat gelden van de oorlogswezen deel hebben uitgemaakt van het in 1981 door de instellingen aan JMW overgedragen Fusievermogen.

Van de boekhoudingen van de Fusie-instellingen uit de jaren 1945 t/m 1980 bleek bij aanvang van dit financiële onderzoek niets meer aanwezig. Dat geldt ook voor de separaat van die boekhoudingen bijgehouden administraties van de gelden (vermogens, inkomsten en uitgaven) van de oorlogswezen, vanaf omstreeks 1948 centraal bijgehouden door Le-Ezrath Ha-Jeled. Evenmin bleken nog de per pupil aangelegde financiële dossiers aanwezig. De wel nog bewaarde sociale dossiers van de wezen bleken volgens een kleine steekproef onvoldoende financiële informatie te bevatten om daarmee samenvattende antwoorden te kunnen geven.

Van eventuele dossiers en rapportages van de speciaal met de controle op het vermogensbeheer aangestelde accountant werd eveneens niets meer aangetroffen.

Gelukkig bleken nog vrijwel alle oorspronkelijke accountantsrapporten van de Fusie-instellingen in het archief van JMW aanwezig te zijn. In deze rapporten werden een balans, een exploitatierekening en een toelichting opgenomen. Veel van de in dit rapport en de bijlage opgenomen financiële gegevens zijn aan die accountantsrapporten ontleend.

De accountantsrapporten hebben echter uitsluitend betrekking op de Fusie-instellingen zelf, en verstrekken geen tot nauwelijks financiële informatie over de vermogens, inkomsten en uitgaven van de wezen. In de accountantsrapporten werd daarom geen informatie aangetroffen over de omvang van de vermogens van de oorlogswezenwezen. Gegevens over inkomsten van de wezen werden niet geboekt in de administraties van de instellingen, en zijn dan ook niet – althans niet als zodanig herkenbaar – in de jaarrekeningen in de accountantsrapporten opgenomen.

Het financieel onderzoek heeft niet kunnen leiden tot een berekening van de aan de oorlogswezen met vermogen in rekening gebrachte kosten van het vermogensbeheer in de Fusieperiode 1951 t/m 1965. Volgens mijn eigen raming zouden de kosten van het eigen personeel van de afdeling Vermogensbeheer in de periode 1951 t/m 1956 circa f 60.000 hebben bedragen. In de periode daarna tot 1965 circa f 40.000. Het wordt uit de accountantsrapporten niet duidelijk of deze kosten aan de kinderen met vermogens geheel of gedeeltelijk zijn doorberekend.

Evenmin kon het financieel onderzoek een antwoord geven op de vraag of, en welke, andere kosten dan kosten van vermogensbeheer – zoals kosten van verzorging en huisvesting – jaarlijks en in totaal aan oorlogswezen werden doorbelast.

De informatie in de accountantsrapporten kon anderzijds wel gedetailleerd antwoord geven op de vraag hoe de eigen vermogens – het ‘eigen kapitaal’ –

van de Fusie-instellingen van jaar tot jaar werden opgebouwd

De Fusie

Medio 1945 hervatten de al voor de oorlog bestaande instellingen voor kinderbescherming

- de Bergstichting te Laren,
 - de Rudelsheimstichting te Hilversum, en
 - het Nederlands Israëlitisch Jongensweeshuis te Amsterdam,
- hun activiteiten. Tussen deze instellingen en de eind augustus 1945 opgerichte
- Stichting Le-Ezrath Ha-Jeled te Amsterdam,

ontstond in de loop der jaren een zekere samenwerking die er onder meer toe leidde dat de door Le-Ezrath Ha-Jeled aangevangen werkzaamheden op het gebied van opsporing, beheer en administratie van vermogens van de oorlogswezen gaandeweg ook voor de andere instellingen werden uitgevoerd. Die werkzaamheden binnen LEHJ hadden in de eerste jaren na de oorlog vooral betrekking op het opsporen (“*vermogensrecherche*”) van rechten van de oorlogswezen op in de oorlog opgevallene boedels van vermiste familieleden, op nog in Nederland aanwezige vermogenscomponenten (in verscheidene gevallen onder beheer van door het NBI aangestelde bewindvoerders), en op het aanvragen van uitkeringen van de Schade-Enquête-Commissie wegens geleden huisraadschade van ouders en grootouders.

Het afwikkelen van de opgevallene boedels heeft in Nederland bijzonder lang geduurd, in veel gevallen nog tot in de eerste helft van de jaren vijftig, enerzijds omdat wettelijke belemmeringen bij het opstellen van overlijdensverklaringen pas ruim vier jaren na de bevrijding werden weggenomen, anderzijds omdat in verscheidene gevallen de boedelverdeling bijzonder complex was en niet door LEHJ of de andere Fusie-instellingen kon worden bespoedigd.

In 1950 besloten de vier instellingen om met ingang van 1951 tot een intensievere samenwerking te komen in de daartoe ingestelde “*De Gefusioneerde Joodse Instellingen voor Kinderbescherming*”, kortweg “de Fusie”.

Het beheer van de vermogens van de oorlogswezen bleef gecentraliseerd binnen LEHJ, en werd daar uitgevoerd door de Afdeling Vermogensbeheer.

In de loop van 1951, 1954 en 1955 traden achtereenvolgens nog tot de Fusie toe:

- het Nederlands Israëlitisch Meisjesweeshuis te Amsterdam,
- de Stichting Joodse Zee- en Boskolonies “Jozeboko” te Wijk aan Zee, en
- de Vereniging “Megadlé Jethomim” te Utrecht.

De Fusie bleef bestaan tot eind 1980, waarna volledige en financiële integratie met JMW plaats vond.

Vanaf het begin van de activiteiten in 1945, waarbij de vier toenmalige instellingen over geen enkel beginkapitaal beschikten, tot aan ultimo 1980, was

het totaal van de eigen vermogens van de – toen zeven – instellingen gegroeid tot een bedrag van f 3,8 miljoen, ondanks een per saldo verlieslatende exploitatie van de instellingen en hun Kinderhuizen van f 3 miljoen gulden. Tegenover dat exploitatieverlies stonden belangrijke – en hogere – ontvangsten uit nalatenschappen, uit vergoedingen wegens rechtsherstel en uit verkoop van eigen onroerend goed en beleggingen. Het positieve eigen vermogen werd na 1980, bij de afronding van de integratie met JMW, in het nieuwe verband (“*de fusie met de Fusie*”) ingebracht.

Vermogens van de oorlogswezen en het beheer daarvan

Door het ontbreken van de financiële administraties van zowel de instellingen als van de door Le-Ezrath Ha-Jeled gevoerde administraties van de vermogens van de kinderen, bleek het financiële onderzoek naar het vermogensbeheer en naar de samenstelling en de omvang van de vermogens van de oorlogswezen, zowel in de jaren voor als tijdens de Fusie, niet meer mogelijk. De accountantsrapporten geven hieromtrent geen, dan wel onvoldoende, informatie.

Slechts eenmaal werd door de Fusie in een eigen – niet financieel – Jaarverslag over 1954 mededeling gedaan over de omvang van de vermogens van de oorlogswezen. Dat vermogen zou in 1954 circa f 2 miljoen hebben bedragen. Vermeld werd daarbij dat de kosten van vermogensbeheer *minder dan 1% per jaar van de som van de beheerde vermogen* zou hebben bedragen

Volgens mijn in deze rapportage opgenomen eigen raming zouden de personeelskosten van de afdeling Vermogensbeheer circa f 100.000 hebben bedragen in de periode 1951 t/m 1965. Het is echter niet duidelijk of die kosten ook werden doorbelast aan kinderen met vermogens.

Periode indeling

In februari 1965 bereikte de laatste oorlogswees de leeftijd van meerderjarigheid, toen 21 jaar. Om die reden is dit financiële onderzoek naar de Fusie in twee delen gesplitst, de periode 1951 tot en met 1965 waarin de Fusie de voogdij had over de oorlogswezen, en een tweede periode van 1966 tot en met 1980. Daarna was de financiële integratie met JMW een feit.

Bijlage: financiële gegevens uit de accountantsrapporten

Aan dit rapport is als bijlage een uitgebreid overzicht opgenomen met financiële informatie uit de accountantsrapporten over de periode 1945 t/m 1980.

Die informatie is per jaar en per instelling vastgelegd.

Over de periode 1945 t/m 1950 zijn van de vier instellingen de gedetailleerde balansen en exploitatierekeningen – voorzover in de accountantsrapporten voorkomend – in de bijlage opgenomen.

Omdat de administratie van de vermogens van de pupillen werd uitgevoerd binnen Le-Ezrath Ha-Jeled, zijn de jaarlijkse balansen en exploitatie-rekeningen van Le-Ezrath Ha-Jeled in de Fusieperiode 1951 t/m 1980 eveneens opgenomen.

Voor de overige instellingen in de Fusie is volstaan met de specificatie van de jaarlijkse mutaties in de eigen vermogens van die instellingen.

In de bijlage, en op diverse plaatsen in dit rapport, zijn de oorspronkelijke bedragen uit de accountantsrapporten meestal zonder afrondingen opgenomen, om bij een eventuele vergelijking met andere bronnen overeenkomstige bedragen exact te kunnen herkennen.

Volledigheidshalve zij opgemerkt dat op het in dit rapport gebruikte cijfermateriaal door mij geen accountantscontrole is toegepast.

2 BRONNENMATERIAAL VOOR FINANCIËEL ONDERZOEK

Vanaf begin 1948 werd door de afdeling Vermogensbeheer van Le-Ezrath Ha-Jeled een administratie bijgehouden van gelden – inkomsten (waaronder uitkeringen van Sociale Zaken, wezenrente, eventuele pleeggelden), uitgaven (waaronder medische zorg, juridische zorg) en ontvangen vermogenscomponenten (waaronder huisraadschadeboekjes) – van de wezen. Deze administratie werd later uitgebreid voor pupillen van de andere drie instellingen.

De accountant van de Bergstichting schreef al in zijn rapport over 1948 dat hij de administratie van *de vermogens der kinderen, waarover Uw Stichting de voogdij heeft gekregen* geheel buiten zijn controle had gelaten, omdat die *in het algemeen plaats vond bij een desbetreffende afdeling van Le-Ezrath Ha-Jeled*. Van deze vermogensadministratie is echter niets meer aangetroffen.

[FH: het is overigens niet zeker of al in 1948 door LEHJ een vermogensadministratie werd bijgehouden voor de wezen van de Bergstichting. In een vergadering van het Dagelijks Bestuur van Le-Ezrath Ha-Jeled eind 1948 werd meegedeeld dat door de Bergstichting de vraag was gesteld of LEHJ zich met het vermogensbeheer van de pupillen van de Bergstichting zou willen belasten. Het gaat hier om 21 gevallen “... waaraan tot nu toe nog niets is gedaan.”]

Ook van de financiële administraties van de instellingen zelf kon niets meer worden gevonden.

Overigens zou in die administraties weinig tot geen informatie over de gelden van de (oorlogs)wezen zijn aangetroffen. De toenmalige accountant van LEHJ schrijft namelijk in een toelichting in zijn rapport over 1949 (zie aldaar in de bijlage bij dit rapport) dat hij een met ingang van 1950 ingevoerde *afzonderlijke voogdijadministratie* heeft ontworpen. Daardoor werd de financiële administratie betreffende de oorlogswezen volledig apart gehouden van de financiële administraties van de voogdijinstellingen zelf.

Het instellen van twee aparte boekhoudingen werd naar mag worden aangenomen ingegeven door de wens een strikte – en formeel juiste – scheiding aan te brengen tussen inkomsten en uitgaven van en ten behoeve van de wezen enerzijds en inkomsten en uitgaven van de instellingen anderzijds. Ook in de geldrekeningen zoals bank- en girorekeningen werd een strikte scheiding aangebracht.

Het is bekend dat door de afdeling Vermogensbeheer van LEHJ per wees dossiers met financiële gegevens (de zogeheten ‘financiële dossiers’) werden bijgehouden. Deze dossiers bleken bij aanvang van dit onderzoek echter ook niet meer aanwezig; zij werden met andere financiële bescheiden eind 1975 vernietigd ¹.

¹ zie J. Joor: “Beleid en Beheer”, § 7.2 De Schoningsoperatie.

Het is daarom dan ook niet meer mogelijk nog na te gaan hoe de vermogens van de pupillen waren opgebouwd en samengesteld, of om een inzicht te verkrijgen in kosten wegens verzorging of wegens vermogensbeheer die door LEHJ aan wezen met vermogen zouden kunnen zijn doorbelast.

Het niet meer aanwezig zijn van financiële administraties en bescheiden uit vroeger jaren is in Nederland niet vreemd; het is in de meeste organisaties gebruikelijk – en ook wettelijk toegestaan – om financieel-administratieve bescheiden na een periode van circa tien jaren op te ruimen.

De periode van tien jaar valt in dit geval bovendien samen met de verjaringstermijn in de wettelijke voogdijregeling (*elke rechtsvordering van de meerderjarige tegen zijn voogd betreffende de verrichtingen van de voogdij verjaart met tien jaren vanaf de dag van meerderjarigheid*).

Deze aansprakelijkheid was dan ook geen argument voor het Fusiebestuur om alle financiële stukken betreffende de oorlogswezen onbeperkt, althans nog na 1975, te bewaren.

Ten slotte is er nog het praktisch argument van ruimtebeslag dat waarschijnlijk mede aanleiding zal hebben gegeven tot het verwijderen van archiefmateriaal. Dat zal in dit geval ook hebben gegolden voor de financiële dossiers per pupil.²

In het archief van JMW bleken nog wel accountantsrapporten aanwezig vanaf 1945 t/m 1980; van Le-Ezrath Ha-Jeled, de Bergstichting, de Rudelsheimstichting en het N.I. Jongensweeshuis vanaf medio 1945, van de andere Fusie-instellingen vanaf hun toetreden tot de Fusie.

Deze accountantsrapporten bevatten alle – behalve in enkele gevallen in de eerste jaren na de oorlog – de balansen en de exploitatierekeningen van de instellingen, alsmede een toelichting daarop.

Daardoor kon een goed beeld worden verkregen van de bezittingen, vorderingen, schulden en eigen vermogens van de instellingen zelf per ultimo van elk boekjaar.

Omdat, zoals hiervoor uiteengezet, de financiële gegevens van de wezen in een aparte administratie werden bijgehouden, geven de jaarrekeningen in de accountantsrapporten geen informatie over de gelden (inclusief saldi op spaar(bank)boekjes, bank- en girorekeningen) van de oorlogswezen.

De exploitatierekeningen zoals opgenomen in de accountantsrapporten bevatten uitsluitend jaartotalen per kostensoort of per soort bate.

Het verkrijgen van inzicht in de samenstelling van die jaartotalen is niet meer mogelijk door het ontbreken van de onderliggende gedetailleerde Fusie-administraties waaruit de jaarrekeningen werden opgemaakt.

De accountantsrapporten zijn in de loop der jaren door verschillende accountants opgesteld. Die accountants waren allen lid van de

² drs. H. G. Vuijsje: “Een goede naam”, pag. 31.

beroepsorganisatie NIVA, later NIVRA³. Zij hebben, op enkele uitzonderingen na in de jaren direct na de oorlog, bij elke jaarrekening een zogeheten goedkeurende accountantsverklaring afgegeven.

Ik heb in september en oktober 2006 contact gehad met twee toen nog in leven zijnde accountants van de Fusie. Zij konden mij echter geen aanvullende informatie van financiële aard verstrekken.

Vanaf het begin van de Fusie in 1951 werd, naast de accountant belast met de controle van de jaarrekeningen, door een speciaal daartoe door de Fusie aangestelde andere accountant controle uitgeoefend op de administratie van het vermogensbeheer, zoals dat door Le-Ezrath Ha-Jeled werd uitgevoerd. Van zijn dossiers, van zijn verantwoordingen en van zijn zeer waarschijnlijk voor het Bestuur van de Fusie opgestelde rapportages en verslagen is helaas niets meer aangetroffen. De desbetreffende accountant is enkele jaren geleden overleden.

Bij het bereiken van de meerderjarigheid van een wees op diens 21^e verjaardag legde een voogd normaliter rekening en verantwoording af over het door hem gevoerde financiële beleid voor die pupil ten overstaan van de kantonrechter. Deze verantwoordingen, ook afgelegd door de betrokken Fusie-instellingen, zouden per oorlogswees een gedetailleerd beeld hebben kunnen geven van hun financiën vanaf het moment van dat een van de instellingen de voogdij verkregen. Bovendien had uit die verantwoordingen een inzicht kunnen worden verkregen van een systematiek van doorbelasting van kosten wegens onder meer het vermogensbeheer.

Normaliter worden deze verantwoordingsstukken geruime tijd bewaard bij de rechtbank waar die rekening en verantwoording werd afgelegd. Bij de rechtbank van Amsterdam bleken in 2006 deze verantwoordingen niet meer aanwezig. Ook in delen van het archief van de rechtbank die zijn ondergebracht bij het Noord-Hollands Archief te Haarlem waren deze verantwoordingen niet aanwezig.

Waarschijnlijk zijn kopieën van bedoelde verantwoordingsstukken toentertijd door de afdeling Vermogensbeheer in de financiële dossiers opgeborgen als sluitstuk van het financiële beheer. Zoals vermeld zijn deze dossiers echter niet meer aanwezig.

JMW beschikt over een uitgebreid archief, dat geheel wordt bewaard in het Stadsarchief van Amsterdam (SAA). In dat archief zijn ondermeer opgenomen notulen van vergaderingen van de besturen van de voogdijinstellingen en van door die besturen ingestelde commissies Financiën en Vermogensbeheer Pupillen, alsmede diverse correspondentie.

Dit archief leent zich echter wegens de wijze van archivering, inhoud en samenstelling niet voor een samenvattend onderzoek naar het totale financieel

³ N.I.V.A.: Nederlands Instituut van Accountants; vanaf 1967 N.I.V.R.A.: Ned. Inst. van Registeraccountants.

beheer van de betrokken instellingen voor kinderbescherming en naar een

cijfermatig beeld van het financiële beheer van het vermogen van de wezen, inclusief aan de wezen doorberekende kosten.

In de rapportage van J. Joor in deel II wordt overigens uitgebreid aandacht besteed aan de inhoud van dit archief.

JMW beschikt ook nog over de zogeheten ‘sociale dossiers’ per wees of pupil, nog uit de periode vanaf omstreeks 1945. Die sociale dossiers zijn echter naar hun aard nooit opgezet en bijgehouden met het doel om systematisch financiële gegevens van de wees vast te leggen. Er bestaat dan ook geen enkele zekerheid dat (alle) relevante financiële gegevens van de vroegere wees in diens sociaal dossier voorkomen.

Met toestemming van de betrokkenen hebben J. Joor en ik onderzoek mogen doen in zeven sociale dossiers. Dat onderzoek toonde aan dat de in deze dossiers aangetroffen financiële gegevens niet volledig zijn en dat een complete reconstructie van de vermogens, inkomsten en uitgaven van betrokkenen gedurende hun voogdijperiode daarmee niet mogelijk is.

In hoofdstuk 10 hierna wordt nader aandacht besteed aan dit onderzoek in de sociale dossiers.

Andere archieven waarin financiële informatie met betrekking tot oorlogswezen zou kunnen worden aangetroffen, zijn de archieven van het Nationaal Beheersinstituut (NBI) en het archief met de Memories van Successie van de Rijksbelastingdienst.

Beide archieven, waarvan ik in 1998 en 1999 – overigens in het kader van twee geheel andere onderzoeken⁴ – kennis heb kunnen nemen, zijn naar mijn mening voor een samenvattend financieel onderzoek niet geschikt.

Een eerste probleem is dat in de beide archieven niet rechtstreeks kan worden gezocht naar gegevens van of informatie over erfgenamen. Gezocht moet worden op naam van de erflater(s). En evenals bij een eventueel onderzoek van de bij JMW berustende sociale dossiers bestaat het probleem dat het praktisch niet mogelijk is een onderzoek naar de samenvattende financiële gegevens, d.w.z. de omvang van de vermogens van de wezen van de Fusie-instellingen, uit te voeren.

In het NBI archief zijn de bewindvoeringsdossiers – in totaal circa 28.000 tot 33.000 stuks, waartussen dossiers betreffende landverraderlijke en vijandelijke vermogens – alfabetisch opgesteld op naam van de afwezige.⁵

⁴ “Archieven, Tastbare goederen, Claims”; tweede rapport van de Commissie van Onderzoek Liro-archieven, Den Haag, december 1998.

“Roof en restitutie Joods vermogen”; bijlage 4 van het Eindrapport van de Contactgroep Tegoeden WO II, Amsterdam, januari 2000.

⁵ Onderzoeksgids Archieven Joodse Oorlogsgetroffenen, pag. 221 e.v.

In het archief met de Memories van Successie van de Rijksbelastingdienst zijn de dossiers waarin de geldelijke omvang van het nagelaten vermogen per

erflater is vermeld, chronologisch – op datum van overlijdensaangifte – per belastinginspectie opgeborgen. Dat maakt het zoeken naar dossiers op naam van de erflaters gecompliceerd.

Ten slotte blijft het probleem dat in de hier bedoelde archieven – uiteraard – geen enkele informatie voorkomt over nà de boedelverdeling plaatsgevonden hebbende vermogensmutaties, zoals door wezen ontvangen SEC-uitkeringen, renten, dividenden en naoorlogse vergoedingen (zoals Jokos), of aan de wezen in rekening gebrachte kosten van bijvoorbeeld boedelnotarissen.

Er bestond in de periode 1945 - 1980 geen enkele wettelijke verplichting voor stichtingen of verenigingen om hun jaarrekeningen te deponeren. Ook de fiscus had in die jaren normaliter geen bemoeienis met stichtingen en verenigingen. Er bestaat uit dien hoofde dan ook geen enkel archief waarin financiële bescheiden van stichtingen en verenigingen aanwezig zullen zijn.

In de bijlage bij dit rapport zijn alle in de accountantsrapporten opgenomen gedetailleerde balansen (vermogensoverzichten) en exploitatierekeningen (staat van baten en lasten) van Le-Ezrath Ha-Jeled, de Bergstichting, de Rudelsheimstichting en het N.I. Jongenshuis vanaf 1945 t/m 1950 opgenomen.

Vanaf 1951 zijn alleen de gedetailleerde jaarrekeningen van Le-Ezrath Ha-Jeled, waar de afdeling Vermogensbeheer was ondergebracht, opgenomen. Van de andere Fusie-instellingen is vanaf 1951 jaarlijks een aan de accountantsrapporten ontleende specificatie opgenomen hoe de eigen vermogens van die instellingen zich tot en met 1980 hebben ontwikkeld.

3 DE JAREN VÓÓR DE FUSIE**PERIODE 1945 – 1950****3.1 DE INSTELLINGEN****Samenvatting**

De vier instellingen die in 1951 samen de Fusie aangingen, vingen medio 1945 hun werkzaamheden aan zonder op dat moment over enig eigen vermogen te beschikken. De exploitatie van die vier instellingen samen was over de jaren 1945 t/m 1950 verlieslatend.

Toch eindigden ultimo 1950 de vier instellingen met een positief eigen vermogen van getotaliseerd circa 1 miljoen gulden, vrijwel geheel toe te schrijven aan ontvangsten van het Joods Jongenshuis door uitkeringen wegens rechtsherstel.

3.1.1 Exploitatiekosten; eigen vermogens ('kapitaal') van de instellingen zelf

De drie reeds voor de oorlog bestaande instellingen (Bergstichting, Rudelsheimstichting, N. I. Jongensweeshuis) hervatten spoedig na de bevrijding hun activiteiten. Over geld en andere bezittingen konden zij toen niet beschikken omdat zij, zoals alle Joodse verenigingen en stichtingen, in de oorlog door de bezetter, waarschijnlijk in dit geval de CNCV⁶, compleet waren leeggeroofd.

De eind augustus 1945 opgerichte Stichting Le-Ezrath Ha-Jeled beschikte evenmin over geld en andere bezittingen. Het geringe stichtingskapitaal van f 100 werd nooit als eigen vermogen in een balans opgenomen. Een reden daarvoor is niet gegeven. Mesritz schrijft in zijn rapport over 1946: *Volgens de Stichtingsacte zou als Stichtingskapitaal een bedrag van Fl. 100,-- worden afgezonderd, storting waarvan ons uit de administratie niets is gebleken.*

Uit de in de accountantsrapporten opgenomen jaarrekeningen blijkt dat de exploitaties van de instellingen en hun kinderreizen in de jaren 1945 t/m 1950 in totaal sterk verlieslatend waren. De vier instellingen boekten, samengeteld, over die jaren een exploitatietekort van ruim f 311.000. In dat bedrag zijn de in die jaren ontvangen subsidies van onder meer de Contact Commissie J.C.C., de Cefina, de O.P.K, en het Ministerie van Justitie al als bate verwerkt.

Tegenover de exploitatieverliezen stonden anderzijds bijzondere ontvangsten wegens uitkeringen in het kader van het rechtsherstel tot een bedrag van ruim f 1,1 miljoen (vrijwel geheel ontvangen door het Jongenshuis) en ontvangsten uit door dat rechtsherstel mogelijk gemaakte beleggingen (uitsluitend het Jongenshuis) tot een bedrag van ruim f 173.000.

Het Jongenshuis bezat voor de oorlog zeer waarschijnlijk (een jaarrekening uit 1939 of 1940 heb ik niet aangetroffen) relatief veel effecten en onroerend goed. Na de oorlog bleken bijvoorbeeld in de oorlog geroofde effecten (inschrijvingen in het Nederlandsche Grootboek) nog tot een bedrag van ruim f 435.000 aanwezig bij de

⁶ Commissaris voor de niet-commerciële Verenigingen en Stichtingen.

vroegere Liro, de LVVS.⁷

Wanneer en op welke wijze de geconfisqueerde effecten, onroerende goederen en de vorderingen wegens uitgeleende hypotheke (hypotheke u/g) weer terug in het bezit kwamen, wordt uit de accountantsrapporten van het Jongenshuis niet duidelijk. Maar in de balans per 31 augustus 1946 konden aan de debetzijde reeds onroerende goederen ter waarde van f 412.000 en uitgeleende hypothecaire leningen tot een bedrag van f 118.000 worden opgenomen onder de activa.

Het totaal van de eigen vermogens van de vier instellingen bedroeg op 31 december 1950 ruim f 1 miljoen.

Dat bedrag is tevens het totaal van de eigen vermogens van de vier instellingen bij het begin van de Fusie per 1 januari 1951.

De opbouw van de eigen vermogens van de vier instellingen in de jaren 1945 t/m 1950 was als volgt:

ontwikkeling eigen vermogens weeshuizen 1945 - 1950

	eigen					eigen	
	vermogens direct na de oorlog	exploitatie tehuizen per saldo	nalaten- schappen + giften	opbrengst beleggingen	uitkeringen inzake rechts- herstel	diversen +diverse subsidies	vermogens per 31-12-1950
LEHJ	0	1.371				(20)	1.351
Bergstichting	0	(42.127)			25.866	6.186	(10.075)
Rudelsheimstichting	0	(62.339)	23.546		5.264	17.035	(16.494)
Jongenshuis	0	(208.287)		173.315	1.111.741		1.076.768
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
TOTAAL	0	(311.382)	23.546	173.315	1.142.871	23.201	1.051.551

In de bijlage bij dit rapport zijn de gedetailleerde balansen en exploitatierekeningen over deze periode, voorzover in de accountantsrapporten opgenomen, per jaar en per instelling vermeld.

⁷ SAA JMW, doos 1709. Notulen Bestuursvergadering Joods Jongenshuis d.d. 2 augustus. De heer Roet deelt mede dat hij een schrijven heeft verzonden aan de beheerders van Lippmann Rosenthal & Co Sarphatistraat met de vraag of de in de oorlog ingeleverde f 435.450 Nederlandsche Grootboekinschrijvingen nog in natura aanwezig zijn. In een naschrift bij de notulen wordt vermeld dat zulks inderdaad het geval is.

3.1.2 Aanzet tot de Fusie

Tijdens een bijeenkomst van bestuursleden van de vier instellingen in 1950 werd besloten [om] tot een algemene fusie van bovengenoemde organisaties op zo kort mogelijke termijn over te gaan.⁸

In een vergadering van het aangewezen dagelijks bestuur der Gefusioneerde Instellingen van Joodse Jeugdzorg op 21 juni 1950⁹ stelt de voorzitter dat de aanwezigen zich moeten instellen op het feit dat ze bestuursleden van alle verenigingen zijn. *“De historische werkelijkheid is evenwel niet weg te cijferen. Het is nodig de vier verenigingen als afzonderlijke instellingen te handhaven.”*

“De samenwerking gaat derhalve niet zover dat de vier verenigingen opgaan in een Dit heeft tot gevolg dat iedere vereniging zijn eigen bezittingen houdt. De inkomsten en administratie en beheer zijn echter gemeenschappelijk.”

In zijn openingsrede ter gelegenheid van de voorgenomen Fusie rept de Voorzitter van het Gemeenschappelijk Bestuur Mr. I. van Creveld¹⁰ van het samengaan van het Jongenshuis (*“vroeger genaamd Jongensweeshuis”*), de Bergstichting, de S.A. Rudelsheimstichting, en *“als 4e lid van ons concern”* de Stichting Le-Ezrath Ha-Jeled. Volgens de voorzitter *“... .. zullen vanaf heden alle grensen tussen hen wegvallen; zij werken vanaf heden samen als waren zij éne Instelling.”*

Er zal, zo werd meegedeeld, één Algemeen Bestuur worden gevormd, bestaande uit 9 leden van iedere instelling (dus in totaal 36 leden), waaruit een Dagelijks Bestuur wordt gekozen bestaande uit 9 personen.

Het financiële beheer zal onder controle van één accountant staan. De bezittingen van de diverse instellingen dienen gescheiden te blijven.

Er worden diverse commissies ingesteld, waaronder een Commissie Vermogensbeheer Pupillen met de leden A. Hellendall, E. L. Wolff en M. Drukker.

Als accountant werd aangewezen het accountantskantoor Martin J. Polak. Polak associeerde zich na enkele jaren met de accountant Max Duitscher, die Polak later opvolgde als accountant van de Fusie. Het kantoor Polak en Duitscher fuseerde vervolgens met het accountantskantoor Paardekooper & Hoffman. Dat kantoor bleef de accountant van de Fusie tot en met 1980, met uitzondering van de Stichting Le-Ezrath Ha-Jeled Werkorganisatie (ook wel Voogdijvereniging genoemd) in de jaren 1972 t/m 1978. Gedurende die jaren verzorgde de Stichting Centraal Administratiekantoor Welzijnszorg, naar ik veronderstel wegens bijzondere kennis van subsidieregels voor de welzijnssector, samen met het accountantskantoor Moret&Limperg de jaarrekeningen van de Werkorganisatie.

⁸ SAA JMW, doos 1709. Notulen van de DB vergadering van Le-Ezrath Ha-Jeled.

Aanwezig zijn, naast DB leden van Le-Ezrath Ha-Jeled, ook vertegenwoordigers van het Joods Jongenshuis, de Bergstichting en de Rudelsheimstichting.

⁹ SAA JMW, doos 1790.

¹⁰ SAA JMW, doos 1709.

3.2. VERMOGENS VAN DE WEZEN

Samenvatting

Vanaf 1948 werd door Le-Ezrath Ha-Jeled ten behoeve van de eigen pupillen een van de eigen financiële administratie strikt gescheiden vermogensadministratie per pupil bijgehouden en werden de vermogensrecherche en het vermogensbeheer voor die pupillen uitgevoerd. De vermogensadministratie en het vermogensbeheer werden voor het eerst in 1950 door de toenmalige accountant van LEHJ, Jac. A. Mesritz, apart, d.w.z. buiten zijn jaarrekeningcontrole om, gecontroleerd. Mesritz betrok de gescheiden vermogensadministratie in 1948 en, waarschijnlijk ook in 1949, niet in zijn jaarrekeningcontrole.¹¹ Of, en hoe, Mesritz de vermogensadministratie voor 1950 controleerde, wordt niet duidelijk. In zijn accountantsrapporten is daarover niets te lezen.

Pas in de exploitatierekening van Le-Ezrath Ha-Jeled over 1950 werden voor de eerste keer kosten van vermogensbeheer (f 1.409,05) expliciet vermeld en werd een bedrag van f 3.659,14 aan *kinderen* doorbelast.¹² Er werd in het accountantsrapport geen toelichting gegeven op de samenstelling van deze doorbelasting.

Wegens het ontbreken van de gedetailleerde administraties van zowel het vermogensbeheer als van de instellingen zelf, was een nader onderzoek naar die doorbelasting niet meer mogelijk.

In de accountantsrapporten t/m 1950 en in de diverse geraadpleegde archiefstukken over de periode 1945 t/m 1950 wordt, op één uitzondering na, geen enkele indicatie gegeven over de omvang van de vermogens van de wezen.

3.2.1 Opsporing, administratie en beheer van vermogens van de wezen¹³

3.2.1.1 Opsporing van vermogens

In een zeer waarschijnlijk ten behoeve van Le-Ezrath Ha-Jeled uitgebracht intern rapport van begin 1947, gebaseerd op bezoeken aan:

- Meisjeshuis, Prins Hendriklaan 35, Amsterdam;
- Nederlands Israëlitisch Jongensweeshuis “Megadlé Jethomim”, Amstel 21, Amsterdam;
- Rudelsheimstichting, Verdilaan 12, Hilversum;
- Bergstichting, Doodweg 4, Laren N.H.;
- Tehuis van mevrouw Andriesse, van Speyckstraat 12, Utrecht.

werd vastgelegd: “*Van de in deze tehuizen verblijf houdende kinderen werden rapporten opgemaakt betreffende de stand van zaken ten aanzien van het terugverkrijgen van vermogens van oorlogspleegkinderen.*”¹⁴

¹¹ Accountantsrapport 1948 LEHJ: *Over 1948 strekte onze contrôle zich niet uit tot Uw afzonderlijk vermogensbeheer voor pupillen*. Accountantsrapport 1949 LEHJ: hierin staat niet duidelijk of die controle in 1949 nu wel of niet werd uitgevoerd. Zie ook de bijlage bij dit rapport Beleid en Balans.

¹² Zie accountantsrapport 1950 Le-Ezrath Ha-Jeled in de bijlage bij dit rapport.

¹³ zie ook J. Joor “Beleid en Beheer”, § 4.2.

¹⁴ SAA JMW, doos 1694, map 2.

Dit materiaal dient nog nader te worden geselecteerd en wel zodanig, dat in de eerste plaats de dringende gevallen worden behandeld. Indien nodig zal dan de voogdij voor deze kinderen door onze Stichting dienen te worden aangevraagd en worden getracht als bewindvoester te worden aangesteld.

In de meeste gevallen zijn de gegevens beslist onvoldoende. Adressen zijn genoteerd van familieleden of kennissen, waar nadere gegevens kunnen worden verkregen.

Zoals het zich thans laat aanzien, zal dit, een zeer omvangrijk werk worden, waar zeer zeker minstens één kracht een tijdlang geheel mee bezet zal zijn.

Er is bij den Secretaris van de Schade-enquete Commissie een onderhoud aangevraagd teneinde te bespreken hoe de schade-enquete gevallen, die nog niet zijn ingediend, nog kunnen worden behandeld”.

Daarna wordt van enkele met naam genoemde kinderen “... waarvoor wij voogdes zijn ... “ besproken hoe de zaken betreffende bewindvoering, SEC, etc. er voor staan.

Het rapport eindigt met de volgende zin:

“Opgemerkt moet nog worden, dat, zodra er stappen worden gedaan bij de Schade-Enquete, de Stichting voor Beheer van Afwezigen, Raad van Arbeid en Rijksverzekeringsbank voor wezenrente, Lippmann & Rosenthal, wij zeer waarschijnlijk in conflict zullen komen met O.P.K., die zich met dezelfde materie bezig houdt; in verband hiermee is het de vraag, of het raadzaam is, thans genoemde instanties hiervoor te bezoeken.

interne notitie februari 1948

In een andere, eveneens voor intern gebruik opgesteld stuk – getiteld “Vermogensbeheer”, de naam van de opsteller werd niet genoemd – is een lijst van attentiepunten opgenomen met uit te voeren acties nadat een voogdij is toegekend:¹⁵

“Nadat de voogdij is uitgesproken worden bij de Raad van Arbeid voor wezenrente en bij Sociale Zaken voor uitkering verzoeken ingediend.

Indien er vermogen aanwezig is worden bij het Rode Kruis overlijdensverklaringen aangevraagd; na verkrijging hiervan wordt een procedure ter verkrijging van een acte van overlijden gevoerd. Deze acte wordt daarna in de registers van de Burgerlijke Stand ingeschreven. Nadat dit alles is gebeurd, wordt een acte van erfrecht aangevraagd; ¹⁶

¹⁵ SAA JMW, doos 1694, map 3.

¹⁶ FH: Het verkrijgen van actes van overlijden van vermisten en de vererving van opengevallen nalatenschappen was feitelijk pas mogelijk na juni 1949; zie hoofdstuk 7 “Vererving van Nalatenschappen” in dit rapport.

Indien er nog geen claim voor de Schade-Enquete is ingediend, moeten de Schade-Enquete-formulieren voor huisraad- en bedrijfsschade worden ingevuld en ingediend.

In gevallen, waar het uitgekeerde bedrag ons te laag lijkt, wordt om herziening van de vastgestelde uitkering gevraagd.

Bij Liquidatie van Verwaltung, Sarphatistraat wordt geïnformeerd naar ingeleverde vermogensobjecten en verzekeringen (levensverzekeringen, molestverzekeringen, begrafenisverzekeringen, studieverzekeringen).

Met de verzekerings-maatschappijen wordt gecorrespondeerd voor herstel van afgekochte verzekeringen.

Bij de Raad voor Rechtsherstel worden procedures gevoerd ter verkrijging van herstel.

Bij Postgiro, Gemeentegiro, spaarbanken en banken wordt naar een tegoed van de kinderen of van hun ouders geïnformeerd.

Bij hypotheekkantoren wordt onderzocht of er onroerende goederen aanwezig zijn.

Er wordt bij particulieren nagevorst of er goederen of andere bezittingen zijn ondergedoken.

Met de Stichting Bewindvoering Afwezigen en met bewindvoerders wordt gecorrespondeerd en onderhandeld over de stand van het bewind; meestal zijn de bewindvoerder en de Stichting niet op de hoogte van de volledige bezittingen.”

Ter illustratie van de hiervoor beschreven en per voorgedij uit te voeren activiteiten heb ik uit enkele mij door JMW ter inzage verstrekte geanonimiseerde aantekeningen (afkomstig uit drie sociale dossiers) vastgelegd hoe vele honderden brieven waren geschreven en telefoongesprekken gevoerd met talloze instanties, alles in het kader van de vermogensopsporing:

- uit sociaal dossier 1:

betreft een sinds januari 1948 onder voorgedij van de Bergstichting geplaatste pupil.

In het dossier liggen kopieën van uitgegane en ingekomen correspondentie met instanties als Commissie Oorlogspleegkinderen (OPK), Rijkspostspaarbank (RPSB), Gemeente Girokantoor Amsterdam, Spaarbank voor de Stad Amsterdam, Postgirokantoor Amsterdam, Nederlands Beheersinstituut (NBI), L.V.V.S., Stichting Bewindvoering, Fa. B. Franco Mendes, Nederlandse Rode Kruis, Incasso Bank Amsterdam, Bevolkingsregister Amsterdam, Nationale Verzekeringsbank Amsterdam, Gemeentelijke Dienst voor Sociale Zaken, Schade-Enquête-Commissie (SEC), een jurist, een notaris. De correspondentie gaat door tot maart 1953. Voorts liggen er in het dossier verscheidene - beknopte- telefoonnotities (verhoudingsgewijs veel met een notaris) en diverse rapportages van eigen “inspectrices”. In totaal liggen er 145 stukken correspondentie en telefoonnotities.

- sociaal dossier 2:

betreft een sinds mei 1947 onder voogdij van Le-Ezrath Ha-Jeled geplaatste pupil.

In dit dossier bevinden zich 148 stuks kopieën van uitgegane en ingekomen correspondentie met instanties als hiervoor genoemd, alsmede telefoonnotities.

- sociaal dossier 3:

betreft een sinds november 1947 onder voogdij van Le-Ezrath Ha-Jeled geplaatste pupil.

In dit dossier bevinden zich 115 kopieën van - meest uitgaande - correspondentie en aantekeningen telefoongesprekken.

Vervolgens werden in dezelfde interne notitie februari 1948 onder het kopje Gevallen zes namen genoemd van oorlogswezen, met informatie over hun vermogen en de gang van zaken daaromtrent. Er worden twee kinderen genoemd, elk met een vermogen van circa f 100.000, een kind met een vermogen van circa f 4.000, een kind met een huisraadschadeboekje van f 1.610,- dat *in de brandkast* is opgeborgen, en twee kinderen waarvan het vermogen niet wordt vermeld maar waar sprake is van een aangevraagde acte van erfrecht en van beëindiging van een bewindvoering. Tot slot wordt opgemerkt: *“De overige gevallen zijn tot nu toe van geringe omvang. Correspondentie inzake Schade-Enquete, wezen-rente, enz.”*

Daarna wordt het volgende voorstel – voor welk bestuur of welke commissie blijft onduidelijk – geformuleerd:

“Voorstel:

Vermogens tot f 1000 zullen op een spaarbank worden gestort. Voor grotere vermogens zal een aparte bankrekening moeten worden geopend. Het lijkt wenselijk deze rekeningen niet bij de Rotterdamse Bank maar b.v. bij de Twentse Bank te openen, daar anders verwisselingen zouden kunnen plaats vinden.

Er moeten een of meerdere advocaten worden aangewezen, die bij de laatste correspondentie en onderhandelingen met de verzekeringsmaatschappijen inzake minnelijk rechtsherstel adviseert.

Er moet een adviseur worden benoemd, die verkoop van effecten, inschrijvingen in het Grootboek, enz. voor zijn rekening neemt. (de heer Roet ?).”

De interne notitie van februari 1948 eindigt tenslotte met de volgende belangwekkende mededeling:

“In onze boekhouding hebben wij een boek voogdijkinderen, waar ieder kind een eigen rekening heeft en waar alle in- en uitgaven voor het desbetreffende kind worden geboekt. Verder bestaat er een kartotheek, waarin alle vermogensobjecten van de kinderen vermeld zijn.”

Niet meegedeeld wordt sinds wanneer die aparte boekhouding en kartotheek worden bijgehouden. Gelet op de opmerking van accountant Mesritz van Le Ezrath Ha-Jeled in zijn rapport over 1948: *“Over 1948 strekte onze contrôle zich niet uit tot uw afzonderlijk vermogensbeheer voor pupillen. Omtrent deze eventuele contrôle in 1949 zijn nog besprekingen gaande met Uw penningmeester.”* mag worden aangenomen

dat in ieder geval al in geheel 1948, of in ieder geval gedurende een groot deel van 1948, zo'n aparte, d.w.z. buiten de financiële administratie van LEHJ, boekhouding werd bijgehouden.

intern rapport april 1948:

*"Rapport over de bespreking met mevrouw Mr. R. Friedman-v.d. Heide en de heren Roet, Vreedenburg, Hellendall en Friedman".*¹⁷

In dit rapport is een uitvoerige lijst met attentiepunten inzake de opsporing van vermogens van pupillen opgenomen:

1. *"Aangezien alle door Liro afgekochte verzekeringen bij de Stichting Bewindvoering Afwezigen (Mr. Heiser) zijn ingeleverd, zal het in het vervolg aanbeveling verdienen kwesties aangaande verzekeringen met deze Stichting te behandelen. Ook het rechtsherstel wordt door Mr. Heiser in orde gemaakt."*
2. *"Indien het niet vaststaat of er verzekeringen hebben bestaan, zal bij het Gemeente Girokantoor worden aangevraagd of er premieën betaald zijn."*
3. *"Bij vermogens van betekenis moet een afschrift van de belastingaangifte worden gevraagd."*
4. *"In vele gevallen zal moeten worden geïnformeerd of er een inschrijving bij de Kamer van Koophandel bestaat."*
5. *"Bij Mej. Brouwers, Beheersinstituut, afd. Bewindvoering, moet in die gevallen worden gesproken waar het niet zeker is of er een bewindvoerder is aangesteld."*
7. *"Bij personen die in het diamantvak werkzaam zijn geweest, moet worden geïnformeerd bij het Steunfonds Diamantbewerker."*
8. *"Bij vermogens van betekenis moet bij de Nederlandse Bank, de heer Nachbar, naar bezittingen in het buitenland worden geïnformeerd."*
9. *"Voor kapitale bezittingen van voogdij-kinderen tot een bedrag van f. 1.000 zal een boekje bij de Rijkspostspaarbank worden aangelegd. De lopende gelden gaan verder via L.H."*
10. *"Er zal bij de Robaver¹⁸ een nieuwe rekening worden geopend (voogdijrekening L.H.). Deze rekening zal zoveel onder-rekeningen moeten bevatten als wij voogdij-kinderen met vermogen hebben."*
11. *"Er zal niet meer dan 50% van het vermogen van voogdij-kinderen in aandelen worden belegd."*
12. *"De vraag of wij nog andere kinderen, dan die waarover wij de voogdij hebben, in onze werkzaamheden inzake vermogensbeheer zullen betrekken, zal over 3 maanden worden beslist."*
13. *"De noodzakelijk wordende uitbreiding van de afdeling Vermogensbeheer zal een bedrag van ca. f 7.000,-- per jaar voor personeels- en bureaukosten vergen. L.H. zal moeten uitmaken wie dit bedrag zal moeten betalen, (Cefina, Joodse Gemeente, J.C.C. Joint)."*

¹⁷ SAA JMW, doos 1708, map 1.

¹⁸ afkorting voor Rotterdamsche Bankvereniging.

In een DB-vergadering van Le-Ezrath Ha-Jeled medio 1948 wordt meegedeeld dat onderhandelingen zullen worden gevoerd over de administratie van het vermogensbeheer van de Rudelsheim-pupillen.¹⁹ In een eerdere vergadering in maart 1948 werd zo'n mededeling overigens ook al gedaan.²⁰

[FH: Ik heb in de notulen geen verdere opmerkingen over het vermogensbeheer voor de Rudelsheimstichting aangetroffen. In de accountantsrapporten van de Rudelsheimstichting wordt hierover ook niets meegedeeld; in de exploitatierekeningen van de Rudelsheimstichting t/m 1950 zijn geen kosten wegens vermogensbeheer of administratie van de vermogens van pupillen opgenomen. In de toelichtende tekst in de accountantsrapporten van de Rudelsheimstichting wordt hierover ook niets meegedeeld.]

In een DB-vergadering van Le-Ezrath Ha-Jeled eind 1948 deelde de heer Friedmann²¹ mee dat via hem de vraag was gesteld of Le-Ezrath Ha-Jeled zich met het vermogensbeheer van de pupillen van de Bergstichting zou willen belasten. Het gaat hier om 21 gevallen "... waaraan tot nu toe nog niets is gedaan."²²

Deze vraag lijkt moeilijk te rijmen met de mededeling van accountant Polak van de Bergstichting in zijn rapport over het jaar 1948: "*De administratie van de vermogens der kinderen, waarover Uw Stichting de voogdij heeft gekregen, vond in het algemeen bij een desbetreffende afdeling van Le-Ezrath Ha-Jeled plaats en bleef tot nog toe geheel buiten mijn controle.*"²³

[FH: Een en ander zou kunnen betekenen dat LEHJ in 1948 wél de administratie, de boekhouding dus, van de vermogens van de pupillen van de Bergstichting verzorgde, maar niet het beheer daarvan in ruimste zin, dus inclusief vermogensopsporing. In de exploitatierekening over 1948 van de Bergstichting zijn geen kosten inzake vermogensadministratie of – vermogensbeheer vermeld. In de exploitatierekening over 1948 van LEHJ zijn geen doorberekende kosten wegens vermogensadministratie of – beheer zichtbaar opgenomen.]

In een Bestuursvergadering van de Bergstichting medio 1949 wordt meegedeeld dat er *hoge nota's* van Le-Ezrath Ha-Jeled zijn betaald die betrekking hebben op het vermogensbeheer van de kinderen. De vergadering is ontstemd.²⁴

In een volgende vergadering wordt verteld dat een bestuurlid een gesprek heeft gehad met Le-Ezrath Ha-Jeled over die kosten. Inderdaad, zo wordt geconstateerd, heeft Le-Ezrath Ha-Jeled veel werk hiervoor gedaan, en zijn de kosten tot nu toe geregeld door de Bergstichting betaald. Vanaf nu zullen echter alleen de verschotten worden gedeclareerd. "*De vraag is of wij deze wel of niet op de vermogens van de kinderen moeten verhalen.*"²⁵

[FH: Het wordt niet duidelijk wat hier onder *verschotten* moet worden verstaan. Ik veronderstel dat hiermede wordt bedoeld dat de kosten van derden – zoals ingeschakelde advocaten en accountants – wel zullen worden doorbelast, maar een aandeel in de bureau-

¹⁹ SAA JMW, doos 1708, map 2.

²⁰ SAA JMW, doos 1694, map 3.

²¹ De heer C. Friedmann (zijn naam wordt in het begin vaak met één n geschreven) was directeur van LEHJ.

²² NIOD LEHJ, doos 1, map 1c.

²³ Accountantsrapport Bergstichting over 1948; zie bijlage bij dit rapport.

²⁴ ING NMB, map 20..

²⁵ SAA JMW, doos 1703, map 1.

en personeelskosten van LEHJ niet. Op de vraag of de kosten wel of niet op vermogens van de kinderen moeten worden verhaald, heb ik geen antwoord in de notulen gevonden.]

In een vergadering begin 1950 van het AB van LEHJ ²⁶ deelt directeur Friedmann mee dat er “op het ogenblik” 75 voogdijen zijn; “22 kinderen die onder onze voogdij hebben gestaan, zijn intussen meerderjarig geworden.” Vervolgens: “De werkzaamheden voor het vermogensbeheer werden opnieuw uitgebreid; vier leden van ons personeel hebben hiermede een dag taak.”

[FH: niet duidelijk is of hier uitsluitend LEHJ-pupillen worden bedoeld, of dat in het aantal van 75 ook pupillen van de andere instellingen zijn begrepen. Waarschijnlijk is dat laatste niet het geval. In het Jaarverslag van de Fusie over 1954 wordt gewag gemaakt van het beheer over de vermogens van 129 pupillen.]

Over de kwaliteit van de door LEHJ gevoerde vermogensadministratie worden geen mededelingen gedaan. Accountant Mesritz schreef in zijn rapport over 1948 dat zijn controle zich niet uitstreckte over *Uw afzonderlijk vermogensbeheer voor pupillen*.

In zijn rapport over 1949 schrijft Mesritz: “De in ons vorig rapport [FH: dus over het boekjaar 1948] genoemde besprekingen met Uw penningmeester betreffende een door ons te verrichten contrôle van Uw afzonderlijk vermogensbeheer voor pupillen hebben ertoe geleid, dat ons tegen het einde van 1949 werd opgedragen de hiervoor vereiste administratie te ontwerpen en aan de hand der beschikbare dossiers na te gaan, welke maatregelen nog nodig waren in verband met genoemd beheer, terwijl ons tenslotte werd opgedragen de vereiste contrôle te verrichten. Een en ander heeft met zich mede gebracht, dat met ingang van 1950 een hiertoe nodige afzonderlijke administratie werd ingevoerd en dat wij in de eigenlijke administratie van L.E.H. in overleg met Uw penningmeester en Directeur bepaalde wijzigingen hebben doen aanbrengen. Wat die wijzigingen inhielden wordt niet duidelijk.

Wel duidelijk is dat er ook in 1949 geen accountantscontrole op de vermogensadministratie en het vermogensbeheer heeft plaatsgevonden.

3.2.1.2 Afzonderlijke administratie van vermogens van de kinderen

Vanaf 1948 heeft men binnen LEHJ gekozen voor een aparte administratie of registratie van gelden en vorderingen van de oorlogswezen, geheel los van de financiële administratie van de Stichting LEHJ zelf.

Daarom geven de balansen in de accountantsrapporten geen enkel inzicht in de omvang van de vermogens van de oorlogswezen die door de voogden – LEHJ, Bergstichting, Rudelsheimstichting en Jongenshuis – werden beheerd.

Dat bedoelde vermogensadministratie geheel apart werd gevoerd, wordt nog bevestigd door wat de accountant van LEHJ in zijn rapport over 1949 schreef: “.... door ons te verrichten contrôle van Uw afzonderlijk vermogensbeheer voor pupillen ...” ²⁷

²⁶ NIOD LEHJ, doos 1, map 1c.

²⁷ Accountantsrapport LEHJ over 1949; zie de bijlage bij dit rapport Balans en Beheer.

Accountant Mesritz introduceert in zijn rapport over 1949 het begrip *Voogdijrekening*.

Hij schrijft hierover: *“In tegenstelling tot vorige jaren werd in het financieel overzicht 1949 de voogdijrekening opgenomen De voor pupillen ontvangen bedragen van Sociale Zaken, de wezenrente en pleeggelden, resp. de afdrachten hiervan aan pleeggezinnen resp. aan eigen tehuizen, vindt U dus allen samengevat onder voogdijrekening.”*

Blijkbaar werden de vóór 1949 ontvangen bedragen van Sociale Zaken alsmede wegens wezenrente en pleeggelden, op de individuele pupillenrekeningen geboekt, waartegenover dan de uitgaven voor die pupil weer werden afgeboekt.

Administratief moet dat veel werk hebben gekost. Bovendien zal het de individuele pupillenrekeningen niet erg transparant hebben gemaakt, want het ontstaan van verschillen is bij zo’n werkwijze niet denkbeeldig. Wellicht dat deze complexe administratie per pupil mede aanleiding heeft gegeven tot het instellen van de ‘voogdijrekening’.

Waarschijnlijk wou Mesritz de afzonderlijke vermogensadministratie van de pupillen vereenvoudigen, want hij werd met ingang van 1950 belast met de afzonderlijke controle op die pupillenrekeningen²⁸.

Door invoering van een voogdijrekening werden nu de voorheen op de pupillenrekeningen afzonderlijk geboekte ontvangsten en uitgaven ‘overgeheveld’ naar een boekhoudrekening in de centrale administratie van Le-Ezrath Ha-Jeled.

De voogdijrekening geeft echter geen enkel inzicht in de vermogenspositie van de wezen.

Niet duidelijk is wat Mesritz met de volgende toelichting bedoelde: *“Teneinde een uitgangspunt te hebben voor de in 1950 aangevangen afzonderlijke voogdij-administratie, hebben wij de cijfers verzameld, aangevend uw financiële verhouding in zake voogdijkinderen. Hiertoe hebben wij zo goed mogelijk gelet op wat in 1947 t/m. 1949 bij U onder verschillende rekeningen werd geboekt.”*

“Evenmin is vooralsnog rekening gehouden met een eventueel aan de voogdijkinderen te belasten aandeel in de salariskosten van L.E.H.” [FH: vet door mij]

De voogdijrekening sloot ultimo 1949 met een saldo van circa f 4.800 (schuld van Le-Ezrath Ha-Jeled) en ultimo 1950 met een saldo van ruim f 10.000 (eveneens schuld van LEHJ). In de jaarrekeningen 1951 en daarna kwam de voogdijrekening niet meer voor.

In de bijlage bij dit rapport zijn bij de uittreksels van de accountantsrapporten over 1949 en 1950 van Le-Ezrath Ha-Jeled de volledige teksten en cijferopstellingen van accountant Mesritz opgenomen.

²⁸ zie in bijlage bij dit rapport de tekst onder het kopje *Vermogensbeheer* in het accountantsrapport LEHJ 1949.

Onregelmatigheden?

In de notulen van de AB-vergadering van eind 1948²⁹ is het volgende te lezen:

“De heer Friedman deelt mede, dat de assistent van de accountant Mesritz hem nog deze week heeft medegedeeld, dat fraude aan de top niet is te voorkomen. Indien iemand bedragen of voorwerpen, die hem ter hand zijn gesteld wil verduisteren zo is dit mogelijk. De ervaring heeft echter geleerd, dat deze verduisteringen meestal niet slechts eenmaal voorkomen, zodat de fraude vroeg of laat toch wordt ontdekt. Dit hele geval zal de heer Hellendall met de heer Roet uitvoerig bespreken.”

[FH: ik heb hierover in latere stukken geen enkel vervolg gevonden. Het wordt niet duidelijk of hier sprake is geweest van ‘zomaar’ een algemeen verhaal van een assistent-accountant, of dat bedoeld werd op een concrete gebeurtenis binnen LEHJ. Dat laatste lijkt mij zeer onwaarschijnlijk, omdat een assistent-accountant, zeker in die jaren veertig waarin een zeer strikte hiërarchie binnen het accountantskantoor bestond, zelfstandig en buiten zijn verantwoordelijke vennoot om, zo’n voorgekomen onregelmatigheid bij een cliënt zou bespreken met die cliënt!]

3.2.1.3 Kosten van vermogensbeheer

In een DB vergadering van Le-Ezrath Ha-Jeled in mei 1947³⁰ kwam een vraag over doorberekening van kosten van vermogensopsporing aan de orde:

“De Juridische Commissie zal worden gevraagd, te wiens laste de kosten, verbonden aan het opsporen en reconstrueren van de vermogens der kinderen moeten en kunnen worden verhaald; met name of het mogelijk is ook in die gevallen waar in de voogdij is voorzien, deze werkzaamheden in rekening te brengen. Eveneens wordt de vraag gesteld, of dergelijke werkzaamheden, door ons negotiorum gestio gedaan, verhaald kunnen worden”

[FH: Een vervolg op dit aan de orde gestelde punt heb ik niet aangetroffen.]

In deze zelfde vergadering werd overigens nog een vraag gesteld op verzoek van mevrouw Nijkerk: *Wie doet thans de vermogensonderzoeken van de kinderen?*

In de exploitatierekeningen over 1947 t/m 1949 van Le-Ezrath Ha-Jeled werd geen melding gemaakt van kosten van vermogensbeheer of vermogensopsporing.

Of, en zo ja tot welk bedrag, die kosten zijn begrepen in bijvoorbeeld de personeelsuitgaven, algemene kosten, etc. wordt uit de accountantsrapporten niet duidelijk.

In de exploitatierekening van Le-Ezrath Ha-Jeled over 1950 zijn zowel een last (kosten vermogensbeheer f 1.409,05) en een bate (kosten vermogensbeheer f 3.659,14) opgenomen. Accountant Mesritz schrijft hierover in zijn rapport over 1950: *“De mutaties onder de rubriek “Kosten Vermogensbeheer” hebben, wat de uitgaven betreft voornamelijk betrekking op onze desbetreffende declaraties, **voorzoverre deze niet rechtstreeks ten laste van de vermogens der pupillen zijn geboekt**, [FH: vet door mij] terwijl de in ontvangst geboekte bate (f 3.659,14) betreft door U wegens salarissen etc. in zake het vermogensbeheer aan de pupillen berekende bedragen. Deze bate mag dus o.a. gesteld worden tegenover de betaalde*

²⁹ NIOD LEHJ, doos 1, map 1c.

³⁰ SAA JMW, doos 1707, map 3.

personeelsuitgaven. Genoemd bedrag is lager dan wat door U in feite wegens salarissen aan de behandeling van het omvangrijke vermogensbeheer is besteed. Dientengevolge zijn de personeelsuitgaven in 1950 hoger dan bij het niet behandelen der genoemde materie het geval zou zijn geweest."

Er wordt niet meegedeeld wat de totale – bruto – kosten van het vermogensbeheer in 1950 waren.

In het hierboven al genoemde intern rapport van april 1948 stond: *"De noodzakelijk wordende uitbreiding van de afdeling Vermogensbeheer zal een bedrag van ca. f 7.000,-- per jaar voor personeels- en bureaunkosten vergen."*

Niet duidelijk is of dit bedrag boven op de al bestaande kosten van de afdeling Vermogensbeheer komt, of dat nu voor het eerst een raming van die afdelingskosten wordt gegeven. In de exploitatierekeningen over 1948 en 1949 zijn de kosten van het vermogensbeheer niet als zodanig vermeld.

Hiervoor werd al melding gemaakt van de ontstemming in een Bestuursvergadering medio 1949 van de Bergstichting wegens *hoge nota's* van LEHJ inzake het vermogensbeheer van de kinderen.³¹

In het accountantsrapport over 1949 van de Bergstichting staat dat de administratie van de vermogens der kinderen plaats vond bij Le-Ezrath Ha-Jeled. Daaraan is toegevoegd: *"De aan Le Ezreth-Hajaled betaalde kosten van het vermogensbeheer ad f. 750,69 zijn ten laste van de exploitatierekening gebracht."* Die kosten zijn in de exploitatierekening van de Bergstichting als kosten van *"Vermogensbeheer"* opgenomen. In de jaarrekening 1949 van Le-Ezrath Ha-Jeled is dit bedrag merkwaardig genoeg niet opgenomen als *nog te vorderen* of als *doorberekende kosten*.

In zijn rapport over 1950 van de Bergstichting schrijft accountant Polak wederom dat de administratie van de vermogens der kinderen plaats vond bij Le-Ezrath Ha-Jeled. In de exploitatierekening van de Bergstichting is nu een bedrag van f 121,92 wegens *"Vermogensbeheer"* als kosten van de Bergstichting opgenomen en blijkbaar niet aan pupillen in rekening gebracht. Of er buiten de exploitatierekening om kosten wegens vermogensbeheer aan pupillen zijn doorberekend, kan uit de jaarrekening en de toelichting daarop niet worden opgemaakt.

In de accountantsrapporten over 1948 t/m 1950 van zowel de Rudelsheimstichting als van het Jongenshuis wordt geen enkele mededeling gedaan over een eventuele administratie van de vermogens der kinderen en waar die wordt bijgehouden. Er worden in de jaarrekeningen in die rapporten ook geen vorderingen of kosten ter zake genoemd.

³¹ SAA JMW, doos 1703, map 1).

3.2.2 Opsporing kinderen

In het accountantsrapport van Le-Ezrath Ha-Jeled over 1950 wordt melding gemaakt van een ‘Fonds Opsporing Kinderen’.

Accountant Mesritz schrijft hierover: “*Ter financiering van het opsporen van Joodse kinderen werd door U ontvangen van het Central British Fund for Jewish Relief and Rehabilitation te Londen een bedrag van ...*” omgerekend ruim f 10.000. Daaruit zijn in 1950 opsporingskosten betaald; het restant ad f 9.774,94 werd gepassiveerd.

Het fonds wordt in de jaren daarna waarschijnlijk gebruikt om alsdan gemaakte opsporingskosten te betalen. In de balans van Le-Ezrath Ha-Jeled per 31 december 1962 komt aan de creditzijde nog eenmaal de post *Fonds opsporing kinderen* voor met een bedrag van f 521,99. In de volgende balansen niet meer.

In de jaarrekeningen van Le-Ezrath Ha-Jeled en de andere drie instellingen worden geen posten vermeld waaruit zou kunnen worden opgemaakt dat ook nog separaat opsporingskosten ten laste van vermogens van pupillen zijn gebracht. In de toelichtingen in de accountantsrapporten wordt hierover evenmin iets meegedeeld.

4 DE FUSIE:**PERIODE 1951 T/M 1965****4.1 DE INSTELLINGEN****Samenvatting**

De Fusie, in 1950 aangegaan door de vier instellingen, werd in 1951, 1953 en 1954 uitgebreid met nog drie andere instellingen.

De laatste oorlogswees werd in de loop van 1965 meerderjarig; om die reden is dit onderzoek naar de financiële situatie van de Fusie in twee perioden verdeeld, te weten 1951 t/m 1965 en 1966 t/m 1980.

In deze eerste periode 1951 t/m 1965 was de exploitatie van de instellingen en kinderk huizen, evenals in de periode 1945 t/m 1950, per saldo verlieslatend.

Toch nam het gezamenlijk eigen vermogen van de Fusie-instellingen in deze periode toe van f 1 miljoen in begin 1951 tot een bedrag van ruim f 2,3 miljoen ultimo 1965. Voor een belangrijk deel was dat toe te schrijven aan nog steeds grote ontvangsten uit nalatenschappen, aan uitkeringen wegens rechtsherstel en aan de toevoeging van de eigen vermogens van nieuwe toetreders op het moment van toetreding.

De Fusie stelde één accountant aan voor de controle op alle Fusie-instellingen, Martin J. Polak, en daarnaast een tweede accountant, Jac. A. Mesritz, voor een controle op het vermogensbeheer.

De financiële administraties van de instellingen werden vanaf 1951 – Bergstichting 1952 – gecentraliseerd verzorgd door LEHJ.

In 1953 werd door het Fusiebestuur besloten dat, met ingang van dat jaar, de instellingen met een negatief eigen vermogen moesten worden gecompenseerd door instellingen met een positief eigen vermogen.

Daardoor werd de continuïteit van de verlieslatende instellingen gewaarborgd.

4.1.1 Exploitatiekosten; eigen vermogens ('kapitaal') van de instellingen zelf

Met ingang van 1951 werd het accountantskantoor Martin J. Polak aangesteld als accountant van de Fusie. Zijn kantoor stelde per Fusie-instelling een apart accountantsrapport op, inhoudende een balans, een exploitatierekening en een toelichting op diverse posten in balans en exploitatierekening. Bij alle jaarrekeningen werd een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven.

Er werden door de accountant geen samengevoegde – geconsolideerde – jaarrekeningen van de Fusie opgesteld.

Wel verstrekte de accountant vanaf 1959 jaarlijks een geconsolideerde balans van de bij de Fusie aangesloten instellingen.

In een door de Fusie opgesteld eigen Jaarverslag van 1 mei 1951 (waarin overigens geen balans en exploitatierekening waren opgenomen) over de periode 1950/1951³² wordt meegedeeld dat de *administratieve centralisatie* in de verslagperiode een aanvang heeft genomen. De administraties van de Rudelsheim-Stichting, het Jongenshuis en Le-Ezrath Ha-Jeled zijn al samengevoegd. Met ingang van 1 Januari

³² SAA JMW, doos 1709.

1952 zal ook de administratie van de Bergstichting hierbij gevoegd worden.
“Een zeer belangrijk onderdeel van de administratieve werkzaamheden vormt het opsporen en beheren van de vermogens van de pupillen. In behandeling zijn 180 dossiers met ca. 700 nalatenschappen. Deze werkzaamheden worden regelmatig door een accountant gecontroleerd.” [FH: met deze accountant wordt bedoeld de accountant Mesritz]

In de loop van 1951 trad het Nederlands Israëlitisch Meisjesweeshuis als vijfde instelling tot de Fusie toe³³. In de notulen van het AB van de Fusie is opgenomen, dat het bestuur van het Meisjesweeshuis *“het nodig [heeft] geoordeeld, nuttig en raadzaam, om deel te nemen aan het werk van onze fusie”*.

“Dit voorstel wordt bij acclamatie aangenomen” delen de notulen mee.

In 1954 volgde de Stichting Joodse Zee- en Boskolonies (Jozeboko) en in 1955 de Vereniging “Megadlé Jethomim te Utrecht.

Met de toetreding van deze drie instellingen werden hun eigen vermogens (samen ruim f 470.000) aan het totaal van de eigen vermogens van de vier al bestaande Fusie-instellingen toegevoegd.

In de periode 1951 t/m 1965 werd door de zeven Fusie-instellingen tezamen en per saldo een negatief exploitatieresultaat – een verlies – gerealiseerd van ruim f 1,6 miljoen.

Desondanks bedroeg het gezamenlijk eigen vermogen van de zeven instellingen in de Fusie eind 1965 ruim f 2,3 miljoen.

Voor het grootste deel is die vermogenstoename toe te schrijven aan hoge ontvangsten uit nalatenschappen (ruim f 1,2 miljoen), aan uitkeringen inzake rechtsherstel (ruim f 860.000) en aan de toevoeging van de vermogens van de nieuwkomers (f 470.000).

Deze bijdragen en uitkeringen werden niet in de exploitatierekeningen verantwoord, maar direct, buiten de exploitatierekeningen om, aan het eigen vermogen toegevoegd. In de bijlage bij dit rapport is de gedetailleerde opbouw van alle eigen vermogens van jaar tot jaar te volgen.

³³ SAA JMW, doos 1790.

Samenvattend kan de ontwikkeling van de omvang van de eigen vermogens van de Fusie-instellingen in de eerste 15 jaren van de Fusie als volgt worden gepresenteerd:

Ontwikkeling exploitatie en eigen vermogens van de Fusie-instellingen 1951 t/m 1965

1951 t/m 1965	eigen vermogen	exploitatie tehuizen/ instellingen	nalaten- schappen	opbrengst belegging-, en effecten,	uitkeringen inzake rechtsherstel	bijzondere subsidies en baten	emigratie, Gvar Am,	onderlinge vermogens- compensatie	eigen vermogen		
	1-1-1951	dan wel bij toetreding daarna	+ giften	+ onroerend goed			uitzetten	1)	31-12-1965		
			<u>mutaties buiten de exploitatierekeningen om</u>								
LEHJ	2)	1.351	(991.691)	103.389	1.422	2)	1.892	50.521	(4.345)	868.501	31.040
Bergstichting	(10.075)	(847.251)	475.599	(18.151)	112.110	204.657	(83.050)	230.082	63.921		
Rudelsheimstichting	(16.494)	(131.996)	194.692	113.520	167.918	22.580	(603)	(57.278)	292.339		
Jongenshuis	1.076.768	131.301	247.536	(40.806)	382.036	84.706	(991)	(695.026)	1.185.524		
Meisjesweeshuis	419.030	339.844	211.999	34.449	144.325	15.384	0	(435.184)	729.848		
Jozeboko	26.109	(123.867)	7.192	(56.352)	54.196	0	0	98.620	5.898		
Vereniging Utrecht	25.976	3.609	0	0	0	60	0	(9.715)	19.931		
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
TOTAAL	1.522.666	(1.620.050)	1.240.408	34.082	862.478	377.907	(88.989)	0	2.328.502		

1) Onderlinge verlies- of vermogenscompensatie:

In 1953 werd door het Fusiebestuur besloten dat de instellingen met een positief eigen vermogen met ingang van dat jaar – en ook in de volgende jaren wanneer van toepassing – moesten bijdragen aan instellingen waar, door exploitatieverliezen, een negatief eigen vermogen was ontstaan.

In de periode 1951 t/m 1965 werden als gevolg van dit besluit instellingen met een negatief eigen vermogen voor f 1,2 miljoen gecompenseerd door de overige instellingen met een positief vermogen. Het waren, zoals uit bovenstaande opstelling blijkt, vooral het Jongenshuis en het Meisjesweeshuis die bijdroegen aan de instellingen met een negatief vermogen.

2) LEHJ: Uitkering rechtsherstel: uitkering LVVS:

Uit een DB vergadering³⁴ van mei 1952: “Ons bureau heeft voor alle voogdij-kinderen, die zelf of wier familie crediteuren van de L.V.V.S. zijn, de vorderingen op tijd ingediend. Een groot aantal dezer vorderingen bestaat uit dwergbedragen, die veel administratieve rompslomp met zich meebrengen. L.V.V.S. verzoekt derhalve om toestemming alle bedragen tot f 25, die door ons op tijd zijn aangemeld en die door geen andere personen zijn geclaimd, aan ons te mogen overmaken. De heer Wolff stelt voor, dit voorstel te accepteren en aangezien het om heel kleine bedragen gaat, de ingekomen gelden niet op de rekening der kinderen te crediteren. Het D B. gaat

³⁴ SAA JMW, doos 1709. Zie ook in de bijlage de balanssen van LEHJ 31-12-1955 t/m 31-12-1963.

hiermee accoord.”

In 1955 werd van LVVS bedragen ontvangen tot f 1.571 (op de balans vermeld als *LVVS uitkering* pupillen). In 1956 was dit bedrag gestegen tot f 1.892.

Tot 1963 werd dit bedrag als schuld op de balans van LEHJ opgenomen. In 1963 werd het bedrag bij het eigen vermogen gevoegd.

Van de Vereniging “Megadlé Jethomim te Utrecht werden geen balansen en exploitatierekeningen over de jaren 1955 t/m 1959 aangetroffen. De omvang van het eigen vermogen van de Vereniging kon ik echter voor die jaren nog reconstrueren.

4.2. VERMOGENS VAN DE WEZEN

Samenvatting

Binnen de Fusie werd de administratie van de vermogens van de kinderen gecentraliseerd uitgevoerd door de afdeling Vermogensbeheer van Le-Ezrath Ha-Jeled.

Kosten van vermogensbeheer werden aan kinderen met vermogen in rekening gebracht; het bleek echter niet mogelijk om aan de hand van het bronnenmateriaal, in het bijzonder de accountantsrapporten, de totale kosten van het vermogensbeheer enerzijds en het bedrag dat aan kinderen werd doorbelast anderzijds, te berekenen, noch om de samenstelling van die doorbelastingen te achterhalen. Daardoor kan geen antwoord worden gegeven op de vragen **welke** vermogensbeheerkosten aan de kinderen met vermogen zijn doorbelast en voor **welk** bedrag.

Het in rekening brengen aan pupillen van kosten van vermogensbeheer was binnen de bestaande wettelijke regels toegestaan.³⁵

Volgens mijn raming hebben de eigen personele kosten van de afdeling Vermogensbeheer in de periode 1951 t/m 1956 circa f 61.000 bedragen.

In de periode 1957 t/m 1965 zouden die kosten circa f 39.000 zijn geweest, in totaal dus circa f 100.000.

Het is niet duidelijk of deze personele kosten aan kinderen met vermogen zijn doorberekend.

In de jaarlijkse accountantsrapporten werd nimmer melding gemaakt van de omvang van de vermogens van de oorlogswezen.

Slechts in een eenmalige vermelding door de Fusie zelf, in het eigen Jaarverslag over 1954, wordt een vermogensomvang van circa f 2 miljoen gulden in dat jaar genoemd, en wordt meegedeeld dat de kosten van het vermogensbeheer *relatief* laag zijn, *n.l. minder dan 1% per jaar van de som der beheerde vermogens*.

De hoeveelheid werkzaamheden en de personele bezetting van de afdeling vermogensbeheer liepen vanaf 1956 terug; de afdeling werd eind 1964 opgeheven.

In de accountantsrapporten wordt niets geschreven over andere kosten dan die van vermogensbeheer – zoals bijdragen verzorging of verpleging – die aan pupillen in rekening zouden zijn gebracht.

In de exploitatierekeningen en de balansen van geen der Fusie-instellingen werden hiervoor bedragen opgenomen.

Maar in de balansen per ultimo 1953 t/m 1962 wordt een onderscheid gemaakt tussen vorderingen van LEHJ in enerzijds “*te ontvangen van vermogens kinderen*” en anderzijds “*idem wegens kosten vermogensbeheer*”.

Niet toegelicht wordt wat die eerstgenoemde vorderingen inhielden.

³⁵ zie J. Joor deel II “Beleid en Beheer”.

4.2.1 Opsporing, administratie en beheer van vermogens van de oorlogswezen

Met ingang van 1951 krijgt accountant Jac. H. Mesritz de opdracht zich te richten op de controle van het beheer van de vermogens van de pupillen ³⁶, dus volledig apart van accountant Martin J. Polak die belast was met de controle van de jaarrekeningen.

In het eigen Jaarverslag van de Fusie over de periode 1950/1951 werd meegedeeld dat het opsporen en beheren van de vermogens van de pupillen een belangrijk onderdeel van de administratieve werkzaamheden vormde. *“In behandeling zijn 180 dossiers met ca. 700 nalatenschappen. Deze werkzaamheden worden regelmatig door een accountant gecontroleerd.”* ³⁷

Waarschijnlijk bestond in de pas gevormde Fusie een behoefte aan duidelijkheid over zaken het vermogensbeheer betreffende. Begin 1951 ³⁸ werd in ieder geval het volgende vastgelegd:

- “1. De commissie vermogensbeheer pupillen voert namens het D.B. het beheer over het vermogen van eigen pupillen.*
- 2. Voor handtekeningen betreffende de door de Fusie beheerde vermogens van eigen pupillen moet van de medewerking van twee bestuursleden blijken.*
- 3. Het D.B. besluit welke kosten van verpleging en opvoeding uit de rente en het vermogen van eigen pupillen worden vergoed. Het vermogen van eigen pupillen wordt zoveel mogelijk in stand gehouden. [FH: een opsomming van bedoelde kosten werd niet aangetroffen]*
- 4. Huwelijk van vermogende pupillen geschiedt onder huwelijkse voorwaarden.”*

Direct daarna, op 14 februari 1951, stelde de Commissie Vermogensbeheer Pupillen de volgende adviezen aan het DB ³⁹ op inzake emigratie / alyah van kinderen van de Bergstichting:

- “1. Alle kinderen ontvangen dezelfde uitzet;*
- 2. De uitzet wordt van de schadeboekjes betaald;*
- 3. Kinderen, die geen schadeboekje bezitten of een te kleine uitkering hebben ontvangen, worden op kosten van de Bergstichting uitgerust, respectievelijk zal het ontbrekende bedrag door de Bergstichting worden bijgepast.*
- Het gaat niet aan saldi van schadeboekjes van andere kinderen voor deze groep te gebruiken;*
- 4. Indien contant-vermogen aanwezig is, dienen de kinderen hun reiskosten zelf te betalen;*
- 5. Kinderen die over voldoende contante middelen beschikken, kunnen, indien nodig, behalve de uitzet nog andere nuttige dingen meenemen, die echter eigendom van de gemeenschap moeten zijn;*

[FH: een week later als volgt geamendeerd door “Het Bureau” van de Fusie: *“Kinderen, die*

³⁶ SAA JMW, doos 1711.

³⁷ SAA JMW, doos 1709.

³⁸ SAA JMW, doos 1694, map 3.

³⁹ SAA JMW, doos 1712, map 1.

over voldoende contante middelen beschikken, kunnen indien nodig behalve de uitzet nog andere nuttige dingen meenemen.”]

6. Indien kosten voor uitrusting of reis door andere organisaties worden vergoed, zal dit bedrag voor onderhoudskosten der kinderen in Gwar Am gereserveerd en t.z.t. aan Gwar Am worden overgemaakt.”

[FH: eveneens geamendeerd door het Bureau: *“Indien kosten voor uitrusting of reis door andere organisaties worden vergoed, kan in overweging worden genomen dit bedrag voor onderhoudskosten der kinderen in Gwar Am te reserveren en te zijner tijd de kosten aan Gwar Am over te maken.”]*

Tenslotte wordt door het DB nog toegevoegd ⁴⁰ : *“Terugkomende op de beslissing [FH: van 14 februari 1951] waarin vastgesteld werd, dat de kinderen uit de Bergstichting, die binnenkort alyeren, hun gehele uitzet van het schadeboekje zullen moeten betalen, wordt op voorstel van de voorzitter besloten, dat voor deze kinderen in ieder geval een bedrag van f. 300,-- per kind gereserveerd zal blijven, welk bedrag op ieders spaarbankboekje zal worden gestort.”*

Uit de toelichtingen op de eigen vermogens van de Bergstichting ultimo 1951, 1952, 1953 en 1954 blijkt dat in die jaren door de Bergstichting uit haar eigen vermogen in totaal ruim f 70.000 is betaald wegens “emigratie” en “Gwar Am”. In de bijlage bij dit rapport zijn die betalingen per jaar vermeld.

In een vergadering van de Commissie Vermogensbeheer in juli 1951 ⁴¹ werd het onderwerp doorbelasting aan kinderen wegens kosten van vermogensbeheer besproken:

“3. Goedgekeurd werd een lijst van bedragen welke onze pupillen voor verschotten en werkzaamheden voor het vermogensbeheer in rekening zullen worden gebracht”. [FH: deze lijst heb ik niet in de betreffende archiefdoos of elders aangetroffen.]

In dezelfde vergadering werd al gesproken over beperking van de werkzaamheden van de accountant:

“4. Op voorstel van de heer Friedmann werd besloten de opdrachten, die accountant Mesritz heeft, belangrijk in te krimpen. Tot nu toe controleerde de accountant alle vermogensbeheer-dossiers; hij beperkte zich echter niet tot de controle der effectief aanwezige middelen, maar controleerde ook of alle werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden, inderdaad uitgevoerd zijn. In de toekomst zal de heer Mesritz slechts controleren of de ten behoeve van onze pupillen ontvangen bedragen, papieren of voorwerpen van waarde aanwezig zijn. Deze aangelegenheid zal nog in het Dagelijks-Bestuur worden besproken”.

In augustus 1951 besloot het DB ten aanzien van de werkzaamheden van accountant Mesritz het volgende ⁴²:

“In de Commissie van Vermogensbeheer Pupillen is de accountantscontrôle op het vermogensbeheer ter sprake gekomen. De accountant Mesritz contrôleert niet slechts

⁴⁰ SAA JMW, doos 1709.

⁴¹ SAA JMW, doos 1712, map 1.

⁴² SAA JMW, doos 1708, map 1; ook in doos 1709.

het feit, of de gelden, die voor, respectievelijk van, pupillen zijn binnen gekomen, aanwezig zijn, maar ook, of alle werkzaamheden, die ten behoeve van de pupillen dienen te worden uitgevoerd, ook gedaan zijn. De kosten van dit onderzoek zijn ca. f. 10.000,-- per jaar.

Besloten wordt, de accountant mede te delen, dat hij zich in het vervolg moet beperken tot de contrôle der ingekomen gelden, enz. en dat de contrôle op de werkzaamheden in de toekomst dient te vervallen." [FH: een naar mijn mening bijzonder onduidelijke opdracht.]

In de DB vergadering van de Fusie in augustus 1953⁴³ vraagt bestuurslid notaris Van Hasselt, naar aanleiding van ontslagname door een boekhouder *die zich elders kan verbeteren*, "... .. of het niet voordeliger voor ons zou zijn, indien wij de werkzaamheden der Afdeling Vermogensbeheer aan een Trust-Maatschappij zouden overdragen."

Deze mogelijkheid zal door de Financiële Commissie en door de Commissie Vermogensbeheer worden onderzocht; ook zal advies aan accountant Mesritz worden gevraagd.

Mesritz reageert in september 1953 met een uitgebreide brief aan het DB⁴⁴ op het verzoek "... U van advies te dienen omtrent de vraag of Uw afdeling Vermogensbeheer ware over te dragen aan een Trustee." Mesritz is daar geen voorstander van omdat:

1. "Hetgeen men korthedshalve bij U Vermogensbeheer pleegt te noemen" een veelheid van werkzaamheden inhoudt (zoals het regelen van erfenissen, het rechercheren van vermogens van kinderen, etc.). "Van een bloot beheer van vermogen (b.v. effecten, panden e.d.) is echter (nog) geen sprake."
2. "Indien wij het juist zien, vloeit uit het voogdijschap voor U een verantwoordelijkheid voort om voor Uw pupillen al datgene te doen, resp. te bewaken, wat met het ad 1 genoemde samenhangt." Mesritz stelt dat het DB deze verantwoordelijkheid niet uit handen kan geven.
3. "De uitvoering der werkzaamheden in eigen hand komt ons, zeer zeker zolang het nog niet uitsluitend om bloot beheer gaat, juist voor dan overdracht aan een Trustee.

Zulks impliceert echter, dat er bij U een gezaghebbende Bestuurscommissie dient te zijn, die zich regelmatig met de problemen, die met de materie samenhangen, o.a. met de feiten, die door ons ingevolge ons onderzoek regelmatig worden gerapporteerd, dient bezig te houden.

Voorzoverre deze taak ten dele en in eerste instantie aan Uw intern apparaat wordt gedelegeerd, dient men zich intern feitelijk zodanig met de problemen bezig te houden, dat wij bij onze contrôle slechts dienden vast te stellen, dat alle in aanmerking komende feiten reeds deugdelijk waren behandeld. Respectievelijk dat wat wij dan nog onder de aandacht brengen onmiddellijk wordt gerechercheerd.

⁴³ SAA JMW, doos 1709.

⁴⁴ SAA JMW, doos 1708, map 1.

Het komt ons voor, dat de bedoelde commissie wegens tijdgebrek niet in volle omvang haar taak uitoefent – thans schijnt de betreffende Commissie zelfs niet meer volledig aanwezig te zijn – terwijl de voor de interne taak aangewezen jurist misschien niet zoveel tijd aan de materie geeft als dezerzijds – mede ter bekorting van onze werkzaamheden – gewenst zou worden geacht.”

4. *Bezien wij summier wat dezerzijds ter aanvulling dan wel als zuivere contrôletaak wordt verricht, dan omvat zulks o.a.:*

- a) belastingaangelegenheden (die tot ons genoeg in bepaalde gevallen tot aanmerkelijke besparingen hebben geleid of zullen leiden);*
- b) beoordeling van vrijwel alle stukken als successie-memories, rekeningen en verantwoordingen van bewindvoerders, boedelscheidingsacten, jaarrekeningen van bedrijven, waarin uw pupillen gerechtigd zijn, e.d.;*
- c) het attenderen op uit onze bestudering voortvloeiend gerechercheerd vermogen, resp. op benadelingen van pupillen;*
- d) het met Uw afgevaardigde bijwonen van Algemene Vergaderingen van Naamloze Vennootschappen;*
- e) formele contrôlewerkzaamheden;*
- f) controleren van door U aan de Kantonrechter afgelegde rekeningen en verantwoording.*

Tot het ‘uitbesteden’ van het vermogensbeheer is het Bestuur uiteindelijk niet overgegaan.

In een daaropvolgende notitie van de hand van accountant Mesritz van januari 1954⁴⁵ aan de Commissie Vermogensbeheer geeft hij, *te uwer oriëntering en teneinde in bepaalde gevallen Uw mening te vernemen*, toelichting en commentaar op enkele in behandeling zijnde nalatenschappen van pupillen.

Bij de eerste nalatenschap merkt Mesritz op: *“Het is ons dus aangenaam te mogen stellen, dat onze bemoeienis tot een besparing van rond f. 50.000,— zullen hebben geleid.”*

Bij een tweede nalatenschap wijst hij op een blijkbaar trage afhandeling van de nalatenschap waarin de pupil voor 1/6 deel gerechtigd is. Hij wijst er op dat de *“..... niet te begrijpen stagnatie” tot renteverlies leidt*. *“Zulks valt overigens vaak te releveren t.a.v. langzame bewindvoerders.”*

In het eigen Fusiejaarverslag over 1954⁴⁶ wordt onder de kop ‘Afdeling Vermogensbeheer’ het volgende meegedeeld: *“De eerste phase, het opsporen van vermogensdelen van – potentiële – erflaters is thans vrijwel voltooid. Op het ogenblik is voornamelijk aan de orde de scheiding en deling van nalatenschappen waarin pupillen deelgerechtigd zijn. Hoewel in het afgelopen jaar vele boedels zijn gescheiden is het einde van dezer phase nog niet in zicht. De oorzaak hiervan is*

⁴⁵ SAA JMW, doos 1714, map 1.

⁴⁶ Jaarverslag 1954, IISG, inv. nr. ZO 48000.

gelegen ¹⁰ in de samengesteldheid der nalatenschappen, waarvan de liquidatie veel tijd in beslag neemt en ²⁰ in erfrechtelijke moeilijkheden, daar in zeer veel boedels delen onbeheerd zijn. In deze laatste belemmering werd voorzien door benoeming van curatoren, een enkele keer door inbezitneming door de bekende erven.”

De afdeling vermogensbeheer wordt op het ogenblik bezet door een jurist, een boekhouder en twee secretaressen, wier arbeid onder de onontbeerlijke controle van een accountant staat. Er wordt vrij veel en uitvoerig gecorrespondeerd en geconfereerd om conflicten, die nu eenmaal inhaerent zijn aan deze phase, in der minne te regelen. Er wordt minimaal geprocedeerd.

De kosten van het beheer zijn relatief laag, n.l. minder dan 1% per jaar van de som der beheerde vermogens, die op het ogenblik een waarde van f 2.000.000.- vertegenwoordigen.” [FH: uit deze formulering kan niet worden gelezen of de kosten van het beheer telkenjare circa f 20.000 (de 1%) hebben bedragen, of dat die kosten afhankelijk waren van de jaarlijkse – gemiddelde – omvang van de som der beheerde vermogens.]

Uit de notulen van een DB-vergadering in november 1955 ⁴⁷ blijkt dat de Afdeling Vermogensbeheer inmiddels minder werkzaamheden hoeft uit te voeren:

- “Aangezien de werkzaamheden van onze afd. Vermogensbeheer Pupillen ingekrompen zijn, wordt besloten mej. Polak die op deze afdeling werkzaam is, ontslag te verlenen.”

[FH: volgens een salarisspecificatie over 1955 in het accountantsrapport van LEHJ was er in dat jaar 1 stenotypiste H. Polak werkzaam. In de salarisspecificaties van de jaren daarna komt tot en met 1963 nog steeds een stenotypiste H. Polak voor. Haar functie in 1963 is zelfs ‘administratrice’ geworden.]

In dezelfde vergadering wordt besloten dat de 1/3-1/3-1/3 regeling met betrekking tot het zakgeld ongewijzigd blijft. Wel wordt bepaald dat uit het zakgeld ook “nuttige dingen” onder leiding van de directies moeten worden aangeschaft.

In en na 1956 nemen de werkzaamheden van de afdeling Vermogensbeheer sterk af, zoals blijkt uit de volgende notulen van de Commissie Vermogensbeheer ⁴⁸:

“In de laatste tijd is een groot aantal pupillen meerderjarig geworden; hieronder bevinden zich kinderen met een vrij groot vermogen. De werkzaamheden van de afdeling vermogensbeheer zijn derhalve ingekrompen. Het rechtsherstel is voor het grootste gedeelte afgelopen; de nodige opsporingswerkzaamheden naar vermogensbestanddelen zijn verricht.

De Commissie en mr. van Raalte [FH: de jurist op de afdeling Vermogensbeheer] *zijn het erover eens, dat hierdoor niet meer voldoende werk aanwezig is om een kracht als mr. van Raalte nog langer vast aan onze instelling te verbinden.”*

In een notitie ⁴⁹ van mei 1958 van de directeur C. Friedmann en hoofd sociale afdeling L. Cohen ten behoeve van het DB wordt meegedeeld dat wegens een daling van het aantal voogdijschapen ook de werkzaamheden van de afdeling

⁴⁷ SAA JMW, doos 1714, map 1.

⁴⁸ SAA JMW, doos 1716.

⁴⁹ SAA JMW, doos 1717.

Vermogensbeheer zullen verminderen. Er gaat al 1 medewerker per 1 juli a.s. weg. *“Het werk zal dan met een halve kracht kunnen worden gedaan.”*

Medio juli 1964 werd in een DB vergadering⁵⁰ meegedeeld dat de afdeling vermogensbeheer met ingang van 1 januari 1965 zal worden opgeheven.

4.2.2 Omvang van de vermogens van de wezen

Accountantsrapporten

In de accountantsrapporten van Le-Ezrath Ha-Jeled of van de andere Fusie-instellingen wordt geen enkele mededeling gedaan over de omvang van de vermogens van de oorlogswezen. Accountant Polak beschouwde de administratie van de vermogens van de kinderen als een aparte activiteit die los stond van de administraties van de instellingen zelf. In zijn rapporten schreef hij: *“de administratie van de vermogens der kinderen ressorteert onder de contrôle van mijn collega J.H.Mesritz”*.

Zoals al eerder meegedeeld is van eventuele rapportages van Mesritz over zijn controle van het vermogensbeheer niets meer aangetroffen.

In de jaarlijkse balansen van LEHJ over de periode 1951 t/m 1965 zijn vorderingen op en schulden aan – vermogens van – kinderen opgenomen.

Als vorderingen (debet) worden bedragen vermeld wegens

- *te ontvangen van vermogens van kinderen* en
- *idem wegens kosten vermogensbeheer*.

Er wordt geen toelichting gegeven op de vraag op waar de balansposten *te ontvangen van vermogens van kinderen* betrekking hebben.

Als schuld (credit) komen bedragen voor inzake

- *schuld aan vermogens kinderen,*
- *te storten bij vermogens kinderen,*
- *vermogens kinderen en*
- *(on)kosten vermogensbeheer.*

De balansposten die betrekking hebben op kosten en doorbelaste kosten van vermogensbeheer worden hierna besproken in paragraaf 4.2.3; de balansposten die betrekking hebben op andere kosten en bedragen dan kosten vermogensbeheer in paragraaf 4.2.4.

Jaarverslag Fusie

Pas in het eigen (niet financiële) Jaarverslag over 1954 van de Gefusioneerde Joodse Instellingen voor Kinderbescherming wordt melding gemaakt *“van de som der beheerde vermogens, die op het ogenblik een waarde van f 2.000.000.- vertegenwoordigen.”*

⁵⁰ SAA JMW, doos 1716.

In dat zelfde jaarverslag wordt opgemerkt dat in 1954 de Fusie-instellingen het beheer voerden over de vermogens van 129 pupillen. *“De grootte dier vermogens varieert van enige honderden guldens – in de regel een uitkering van het Commissariaat voor Oorlogsschade wegens door de ouders geleden huisraadschade – tot f 300.000,-.”*

4.2.3 Kosten van vermogensbeheer

Samenvatting

Uit de nog enige aanwezige bron met samenvattende financiële informatie, de accountantsrapporten, kan geen beeld worden verkregen over de totale omvang van de kosten van het vermogensbeheer, doorbelast of niet doorbelast, in de periode 1951 t/m 1965.

Uit de specificaties van de jaarlijkse salarissen per personeelslid kan worden geraamd dat de kosten van het eigen personeel op de afdeling Vermogensbeheer in de periode 1951 t/m 1965 circa f 100.000 hebben bedragen. Welk deel daarvan aan de oorlogsswezen met vermogen is doorberekend, is niet bekend, als die kosten al zijn doorberekend.

De kosten van de op de afdeling Vermogensbeheer werkzame jurist heb ik geschat op circa f 17.500 voor de periode dat hij voor die afdeling werkzaam was. Of, en hoe, zijn kosten aan kinderen met vermogen werden doorberekend, is eveneens niet bekend.

In de jaarrekeningen wordt geen onderscheid gemaakt tussen kosten van vermogensbeheer voor oorlogsswezen enerzijds en eventuele vermogensbeheerkosten van andere onder voogdij geplaatste kinderen, niet zijnde oorlogsswezen.

Volgens de jaarrekeningen van Le Ezrath Ha-Jeled

In de jaarrekeningen van LEHJ uit de periode 1951 t/m 1965 zijn in de exploitatierekeningen bedragen opgenomen wegens kosten van vermogensbeheer en wegens aan kinderen met vermogen doorbelaste kosten van vermogensbeheer.

Het wordt niet duidelijk welke door LEHJ gemaakte kosten in de exploitatierekeningen als last zijn opgenomen, noch welke kosten van vermogensbeheer zijn doorbelast.

In de balanssen zijn vorderingen op vermogens van kinderen wegens kosten vermogensbeheer opgenomen, en, overigens slechts één maal in 1958, een schuld aan vermogens van kinderen wegens kosten vermogensbeheer.

In de figuren 1A en 1B hierna wordt een samenvatting gegeven van de kosten van vermogensbeheer en de doorberekende kosten, zoals die in de **exploitatierekeningen** van Le-Ezrath Ha-Jeled voorkomen:

figuur 1A 1951 t/m 1956

Samenvatting uit de exploitatierekeningen 1951 - 1956 van Le-Ezrath Ha-Jeled

	omschrijving in de exploitatierekening opgenomen als last	bedrag LAST	bedrag LAST <i>per saldo</i>	omschrijving in de exploitatierekening opgenomen als bate	bedrag BATE
1951	directe kosten vermogensbeheer	3.433,02		aandeel kinderen kosten verm. beh.	2.407,63
1952	onkosten vermogensbeheer				
	minus terugbetaling uit vermogens	-,	2.155,78	-,	-,
1953	onkosten vermogensbeheer				
	minus terugbetaling uit vermogens	-,	3.319,89	-,	-,
1954	onkosten vermogensbeheer				
	minus terugbetaling uit vermogens	-,	3.395,23	-,	-,
1955	onkosten vermogensbeheer				
	minus terugbetaling uit vermogens	-,	4.451,60	-,	-,
1956	onkosten vermogensbeheer				
	minus terugbetaling uit vermogens	-,	927,65	-,	-,
	Totaal 1951 - 1956	3.433,02	14.250,15	Totaal 1951 - 1956	2.407,63

figuur 1B 1957 t/m 1965

Samenvatting uit de exploitatierekeningen 1957 - 1965 van Le-Ezrath Ha-Jeled

	omschrijving in de exploitatierekening opgenomen als last	bedrag LAST	bedrag LAST <i>per saldo</i>	omschrijving in de exploitatierekening opgenomen als bate	bedrag BATE
1957	onkosten vermogensbeheer				
	minus terugbetaling uit vermogens	-,	2.752,67	-,	-,
1958	onkosten vermogensbeheer				
	minus terugbetaling uit vermogens	-,	85,15	-,	-,
1959	onkosten vermogensbeheer	256,87		bijdrage vermogensbeheer-onkosten	630,35
1960	onkosten vermogensbeheer	432,50		bijdrage vermogensbeheer-onkosten	5.948,64
1961		-,		bijdrage vermogensbeheer-onkosten	4.599,38
1962		-,		bijdrage vermogensbeheer-onkosten	1.674,45
1963	kosten vermogensbeheer	1.972,19		bijdrage vermogensbeheer-onkosten	1.516,05
1964	kosten vermogensbeheer	3.481,48		bijdrage vermogensbeheer-onkosten	67,70
1965	-,	-,	-,	-,	-,
	Totaal 1957 - 1965	6.143,04	2.837,82	Totaal 1957 - 1965	14.436,57
	Totaal 1951 - 1956	3.433,02	14.250,15	Totaal 1951 - 1956	2.407,63
	Totaal 1951 - 1965	9.576,06	17.087,97	Totaal 1951 - 1965	16.844,20

Uit deze opstellingen kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- in de jaren 1951 t/m 1965 is door de Fusie in de exploitatierekeningen aan eigen lasten wegens vermogensbeheer in totaal een bedrag van f 26.600 (9.576,06 plus 17.087,97) vermeld;

- in die zelfde periode is een bedrag van f 16.800 aan “bijdrage vermogensbeheer-onkosten” als bate geboekt;
- LEHJ heeft dan in de periode 1951 t/m 1965 in de exploitatierekeningen per saldo aan kosten van vermogensbeheer voor eigen rekening een bedrag van f 10.000 (26.600 -/- 16.800) geboekt.
- LEHJ heeft in de periode 1951 t/m 1965 blijkbaar niet alle kosten van vermogensbeheer aan kinderen doorbelast.

Omdat in de jaren 1952 t/m 1958 de kosten van vermogensbeheer minus doorberekende kosten uitsluitend als een gesaldeerd bedrag zijn vermeld, kan geen berekening worden gemaakt van de totale omvang van de kosten van het vermogensbeheer in die periode, noch van de totale omvang van de aan kinderen doorbelaste bedragen.

Omdat in de volledige exploitatierekeningen van LEHJ (zie ook de bijlage bij dit rapport) geen bedragen in mindering op de salariskosten zijn gebracht, zou een mogelijke conclusie kunnen zijn dat door de Fusie de eigen kosten van het vermogensbeheer, de personele kosten, niet heeft doorbelast aan de kinderen.

De situatie in 1951 lijkt die voorzichtige conclusie te ondersteunen: in de exploitatierekening over 1951 (zie figuur 1A) is wegens *directe kosten vermogensbeheer* een bedrag van f 3.433 opgenomen. Dat bedrag is aanmerkelijk lager dan de eigen personele kosten van de afdeling vermogensbeheer (zie figuur 4A hierna). De aan kinderen doorberekende kosten zijn op hun beurt weer lager dan dat bedrag van f 3.433. Een en ander kan betekenen dat de Fusie in 1951 de eigen personele kosten van het vermogensbeheer niet heeft doorberekend. Of het kostenbedrag van f 3.433 bestaat uit kosten van de jurist mr. Van Raalte, met nog eventuele andere kosten van derden of van accountant Mesritz, is niet meer na te gaan.

Volledigheidshalve geef ik hierna in figuur 2 een samenvatting van de **balansposten** met uitsluitend de door LEHJ te vorderen kosten van vermogensbeheer:

figuur 2:

Samenvatting uit de **balansen** van LEHJ periode 1951 t/m 1965 inzake vermogensbeheer

	debet op balans omschrijving vordering van LEHJ	bedrag DEBET	credit op balans omschrijving schuld van LEHJ	bedrag CREDIT
31 dec 1951	---	---	---	---
31 dec 1952	---	---	kosten vermogensbeheer	136,00
31 dec 1953	te ontvangen van vermogens kinderen wegens kosten vermogensbeheer	2.146,30	---	---
31 dec 1954	idem wegens kosten vermogensbeheer	2.408,00	---	---
31 dec 1955	idem wegens kosten vermogensbeheer	1.343,60	---	---
31 dec 1956	idem wegens kosten vermogensbeheer	53,73	---	---
31 dec 1957	idem wegens kosten vermogensbeheer	783,22	---	---
31 dec 1958	idem wegens kosten vermogensbeheer	726,59	onkosten vermogensbeheer	550,00
31 dec 1959	idem wegens kosten vermogensbeheer	1.455,60	---	---
31 dec 1960	idem wegens kosten vermogensbeheer	1.699,00	---	---
31 dec 1961	idem wegens kosten vermogensbeheer	2.013,18	---	---
31 dec 1962	idem wegens kosten vermogensbeheer	501,00	---	---
31 dec 1963	---	---	---	---
31 dec 1964	---	---	---	---
31 dec 1965	---	---	---	---

Voor een juiste interpretatie van deze opstelling moet men zich realiseren dat een balanspost een momentopname is, en slechts een per ultimo van enig jaar te vorderen (debet) of te betalen (credit) bedrag uitdrukt. De bedragen mogen niet worden opgeteld met de bedoeling daarmee een totaal van de doorberekende kosten te verkrijgen.

In de accountantsrapporten is niet toegelicht wat de betekenis is van deze balansposten en waarom deze vorderingen nog niet in het betreffende jaar waren afgeboekt van de individuele geldrekeningen van de kinderen.

Kosten van derden inzake vermogensbeheer

Elma Verhey beschrijft in haar boek⁵¹ de casus van een pupil die – waarschijnlijk – in 1955 bezwaar had gemaakt bij de kantonrechter tegen hem door zijn voogd in rekening gebrachte advocaats- en accountantskosten. De kantonrechter gaf de pupil deels gelijk en stelde lagere bedragen vast.

⁵¹ Elma Verhey: “Kind van de rekening”, pag. 180.

In het JMW archief⁵² ligt een kopie van een beschikking van de rechtbank te Amsterdam. Zeer waarschijnlijk betreft het hier het appèl van LEHJ tegen de uitspraak van de kantonrechter in de door Verhey genoemde zaak. De rechtbank besluit dat de oorspronkelijk aan de pupil in rekening gebrachte advocaats- en accountantskosten geheel ten laste van die pupil mochten worden gebracht, en vernietigt de beschikking van de kantonrechter. De overweging van de rechtbank is zeer lezenswaardig:

“ Overwegende toch, dat, waar het Burgerlijk Wetboek in artikel 427, 2^e lid, den voogd voorschrijft, dat hij het vermogen van de minderjarige als een goed huisvader moet beheren, en bovendien in artikel 455, dat hij na het einde van zijn beheer daarvan rekening en verantwoording moet doen, aan de voogd de vrijheid moet worden gelaten zich bij het beheer van het vermogen, indien deszelfs aard - gelijk ten deze, naar der Rechtbank bij de behandeling van het appèlschrift en uit de overgelegde stukken is gebleken, het geval was - daartoe aanleiding geeft, ten laste van dit vermogen te doen bijstaan door een accountant en een advocaat, die niet - zoals de Kantonrechter deed - als bewindvoerders zijn aan te merken, zodat een machtiging des Kantonrechters als bedoeld in artikel 441 van het Burgerlijk Wetboek niet was vereist, waarbij de Rechtbank tenslotte nog opmerkt, dat de door den accountant en den advocaat ingediende declaraties als adequate vergoedingen der door hen verrichte werkzaamheden mogen gelden;

Overwegende, dat mitsdien voormelde in het proces-verbaal van rekening en verantwoording d.d. 14 januari 1955 vervatte beschikking moet worden vernietigd, en in zoverre opnieuw moet worden beschikt als volgt: “

[FH: de rechtbank besluit dat de door de accountant en advocaat gedeclareerde kosten volledig aan de pupil in rekening mogen worden gebracht.]

Belangrijke conclusie is dat een voogd, in dit geval LEHJ, in het algemeen de vrijheid heeft zich bij het beheer van het vermogen van een pupil bij te laten staan door derden-deskundigen, en dat zulks geheel ten laste van die pupil komt.

Ramingen van de kosten van het vermogensbeheer

Kosten vermogensbeheer volgens het eigen Fusie-Jaarverslag

In het eigen Jaarverslag over 1954 van de Fusie is met betrekking tot de kosten van het vermogensbeheer het volgende geschreven:

“De afdeling vermogensbeheer wordt op het ogenblik bezet door een jurist, een boekhouder en twee secretaressen, wier arbeid onder de onontbeerlijke contrôle van een accountant staat. Er wordt vrij veel en uitvoerig gecorrespondeerd en geconfereerd om conflicten, die nu eenmaal inhaerent zijn aan deze phase, in der minne te regelen.

De kosten van het beheer zijn relatief laag, n.l. minder dan 1% per jaar van de som der beheerde vermogens, die op het ogenblik een waarde van f 2.000.000.- vertegenwoordigen.”

⁵² SAA JMW, doos 1714, map 1.

[FH: het valt op dat niets wordt gezegd over het al of niet doorbelasten aan pupillen van kosten van het beheer.]

Het is moeilijk om op basis van deze summiere informatie een raming te maken van de kosten van vermogensbeheer. De totale omvang van de beheerde vermogens in de jaren vóór en na 1954 zijn immers niet bekend.

Met de genoemde *minder dan 1% per jaar* (dus minder dan f 20.000 in 1954) zouden de kosten van het vermogensbeheer in de andere jaren meer of minder dan f 20.000 hebben kunnen bedragen, al naar gelang de omvang van de *som der beheerde vermogens* zou zijn geweest.

Na 1955 liepen de werkzaamheden van de afdeling vermogensbeheer sterk terug, evenals het aantal kinderen met een *vrij groot vermogen*:

- - Vergadering Cie. Vermogensbeheer begin 1956 ⁵³: *In de laatste tijd is een groot aantal pupillen meerderjarig geworden; hieronder bevinden zich kinderen met een vrij groot vermogen.*

Met de indicatie van de kosten van het vermogensbeheer in 1954 volgens het Jaarverslag 1954 van de Fusie kan naar mijn mening geen betrouwbare schatting van de totale kosten van het vermogensbeheer in de andere jaren in de periode 1951 -1965 worden gemaakt.

Kosten vermogensbeheer volgens “Kind van de rekening”

Elma Verhey schrijft ⁵⁴: *“In totaal is er tussen 1953 en 1962 door Le-Ezrath minimaal 90.000 gulden op vermogens van kinderen in rekening gebracht voor hun*

‘verpleging’.” Zij verwijst met een voetnoot naar haar verklaring van dat bedrag: *“Sinds 1953 bevatten de financiële jaarverslagen van Le-Ezrath de post ‘te ontvangen van vermogens van kinderen’ en ‘idem wegens kosten vermogensbeheer’.*”⁵⁵ Verhey heeft het jaarverslag van de financiën over 1954 niet aangetroffen en daarom geschat.

De telling van alle door Verhey waarschijnlijk bedoelde balansposten in de jaren 1953 t/m 1962 is debet f 86.500. Een en ander is hierna samengevat in figuur 3:

⁵³ SAA JMW, doos 1716.

⁵⁴ “Kind van de Rekening”, pag. 165.

⁵⁵ Verhey schrijft op pag. 238 van “Kind van de rekening” dat het jaarverslag van de financiën van Le-Ezrath Ha-Jeled over 1954 niet werd aangetroffen. Inderdaad ontbreekt dit rapport in archiefdoos 218; in doos 217 (accountantsrapporten met vergelijkingscijfers) bleken echter de balans en exploitatierekening 1954 van Le-Ezrath Ha-Jeled wel aanwezig.

REKENSCHAP

III BELEID EN BALANS

Samenvatting uit de balansen van LEHJ periode 1951 t/m 1965

	debet op balans omschrijving vordering van LEHJ	bedrag DEBET	credit op balans omschrijving schuld van LEHJ	bedrag CREDIT	
31 dec 1951	---	---	---	---	*)
31 dec 1952	---	---	---	---	*)
31 dec 1953	te ontvangen van vermogens kinderen	5.031,79	kosten vermogensbeheer	136,00	
	<i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i>	2.146,30			
31 dec 1954	te ontvangen van vermogens kinderen	8.410,22			
	<i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i>	2.408,00			
31 dec 1955	te ontvangen van vermogens kinderen	13.728,99			
	<i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i>	1.343,60			
31 dec 1956	te ontvangen van vermogens kinderen	6.583,73			
	<i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i>	53,73			
31 dec 1957	te ontvangen van vermogens kinderen	10.638,65			
	<i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i>	783,22			
31 dec 1958	te ontvangen van vermogens kinderen	15.336,65	onkosten vermogensbeheer	550,00	
	<i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i>	726,59			
31 dec 1959	te ontvangen van vermogens kinderen	10.421,00			
	<i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i>	1.455,60			
31 dec 1960	te ontvangen van vermogens kinderen	1.760,10			
	<i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i>	1.699,00			
31 dec 1961	te ontvangen van vermogens kinderen	1.260,92			
	<i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i>	2.013,18			
31 dec 1962	te ontvangen van vermogens kinderen	262,34			
	<i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i>	501,00			
31 dec 1963	---	---	vermogens kinderen	4.467,31	
31 dec 1964	---	---	vermogens kinderen	33,79	
31 dec 1965	---	---	vermogens kinderen	1.370,08	
Totalen "te ontvangen van vermogens kinderen"		73.434,39	Totalen vermogens kinderen	5.871,18	
Totalen " <i>idem wegens kosten vermogensbeheer</i> "		13.130,22	Totalen (on)kosten vermogensbeheer	686,00	

*) hier niet van toepassing zijnde balansbedragen zijn weggelaten

Verhey's systematiek toegepast op de kosten wegens vermogensbeheer – uitsluitend de cursief afgedrukte bedragen – zou dan leiden tot een bedrag van f 13.130 (alleen de debetbedragen "*wegens kosten vermogensbeheer*").

Voor de goede orde merk ik hierbij nogmaals op, dat balansposten niet mogen worden opgeteld om tot een kostenbedrag te komen. Balansposten geven een vordering of een schuld aan op een bepaald moment, maar geven geen indicatie over in de exploitatierekeningen als baten of lasten opgenomen bedragen.

Personele kosten vermogensbeheer volgens eigen schatting

Al begin 1950⁵⁶ werd door de directeur van LEHJ over het vermogensbeheer meegedeeld, dat vier leden van ons personeel hiermede een dag taak [hebben].

In het Fusiejaarverslag over 1954 wordt vermeld dat de kosten van het vermogensbeheer *minder dan 1% per jaar* van de som der beheerde vermogens van f 2 miljoen zouden bedragen.

Tevens werd in dat jaarverslag meegedeeld dat de afdeling vermogensbeheer in 1954 een personeelsbezetting kende van vier medewerkers, te weten een jurist, een boekhouder en twee secretaresses.

(In een organisatiediagram dat is opgenomen in het Jaarverslag 1953 worden onder “Vermogensbeheer pupillen” genoemd een jurist en een boekhouder die, samen met de boekhouders van de financiële administratie, “gebruik” konden maken van een ‘pool’ van 5 typistes. Dat geeft nog geen duidelijk beeld van de omvang van de personeelsbezetting.)

Het valt op dat de personele bezetting van de afdeling Vermogensbeheer in 1954 dezelfde omvang had als in 1950.

Gegevens over de kosten van het vermogensbeheer vóór 1954 werden in eerdere Jaarverslagen van de Fusie niet vermeld. Kosten na 1954 worden in de latere jaarverslagen ook niet genoemd.

Vanaf 1955 verminderden de werkzaamheden van de afdeling Vermogensbeheer, getuige de volgende citaten en mededelingen, en werd de personeelsbezetting dienovereenkomstig ingekrompen:

- DB-vergadering november 1955⁵⁷ : “Aangezien de werkzaamheden van onze afd. Vermogensbeheer Pupillen ingekrompen zijn, wordt besloten mej. Polak die op deze afdeling werkzaam is, ontslag te verlenen.” [FH: overigens blijkt een mej. H. Polak in 1963 nog steeds in dienst te zijn, toen als administratrice.]

- Vergadering van de Commissie Vermogensbeheer begin 1956⁵⁸ : “In de laatste tijd is een groot aantal pupillen meerderjarig geworden; hieronder bevinden

zich kinderen met een vrij groot vermogen. De werkzaamheden van de afdeling vermogensbeheer zijn derhalve ingekrompen. Het rechtsherstel is voor het grootste gedeelte afgelopen; de nodige opsporingswerkzaamheden naar vermogensbestanddelen zijn verricht.

De Commissie en mr. van Raalte zijn het erover eens, dat hierdoor niet meer voldoende werk aanwezig is om een kracht als mr. van Raalte nog langer vast aan onze instelling te verbinden.” [FH: een merkwaardige uitspraak, want mr. Van Raalte was volgens de in de accountantsrapporten opgenomen salarisspecificaties niet in loondienst,

⁵⁶ NIOD LEHJ, doos 1, map 1c.

⁵⁷ SAA JMW, doos 1714, map 1.

⁵⁸ SAA JMW, doos 1716.

dus niet 'vast verbonden' aan LEHJ]

Voor mijn eigen raming van de personele kosten van het vermogensbeheer heb ik verondersteld dat mr. Van Raalte met ingang van het tweede kwartaal 1956 vertrok.

- In de notulen van de DB vergadering van 18 december 1956⁵⁹ werd meegedeeld dat de heer Nikijuluw per eind 1956 zou vertrekken. In zijn vacature werd voorzien door de heer S. I. van Creveld (voor de *Afdeling Vermogensbeheer Voogdijkinderen*). Deze Van Creveld wordt in de salarisspecificaties 1957 en 1958 (bijlagen 4 van de accountantsrapporten LEHJ 1957 en 1958) vermeld. In 1957 was hij het gehele jaar werkzaam, in 1958 slechts de eerste helft van dat jaar.

- In een notitie uit mei 1958⁶⁰ voor het DB wordt meegedeeld dat wegens een daling van het aantal voogdij-pupillen de werkzaamheden van de afdeling Vermogensbeheer zullen verminderen. Er gaat al 1 medewerker per 1 juli a.s. weg. [FH: dat moet de heer S. I. van Creveld zijn geweest]
"Het werk zal dan met een halve kracht kunnen worden gedaan."

- Vergadering DB juli 1964⁶¹: *de afdeling vermogensbeheer zal met ingang van 1 januari 1965 worden opgeheven.*

In de accountantsrapporten van LEHJ werden vanaf 1951 bijlagen opgenomen waarin de jaarsalarissen van alle personeelsleden werden vermeld.

De totaalbedragen van die specificaties over de jaren 1951 t/m 1956 sluiten aan met de in de desbetreffende exploitatierekeningen opgenomen post "Salarissen".

Daaruit blijkt in ieder geval dat eventueel aan kinderen doorbelaste personele kosten wegens vermogensbeheer niet in mindering zijn gebracht op de in de exploitatierekeningen opgenomen salariskosten.

Op basis van de salarisspecificaties en uitgaande van hiervoor beschreven veronderstellingen ten aanzien van de personeelsbezetting van de Afdeling Vermogensbeheer, heb ik hierna in de figuren 4A en 4B een opstelling gemaakt van de jaarlijkse salariskosten van het eigen personeel van LEHJ ten behoeve van de afdeling Vermogensbeheer in de periode 1951 t/m 1956 en in de periode 1957 t/m 1965.

De jurist, mr. Van Raalte kwam in geen enkel jaar voor in die salarisspecificaties; hij

was daarom, naar ik veronderstel, dan ook niet in loondienst bij LEHJ en werkte zeer waarschijnlijk op urenbasis. In de exploitatierekeningen worden zijn kosten niet, althans niet herkenbaar, vermeld. Zijn kosten zitten in ieder geval niet in de salariskosten. Bekend is dat de heer Van Raalte nog een eigen advocatenpraktijk had. Daarom heb ik hier verondersteld dat hij circa 50% van zijn tijd beschikbaar was voor

⁵⁹ SAA JMW, doos 1717.

⁶⁰ SAA JMW, doos 1717.

⁶¹ SAA JMW, doos 1716.

de afdeling Vermogensbeheer⁶².

Zijn tarief is niet bekend, maar aannemende dat hij, wanneer hij in loondienst zou zijn geweest, ongeveer hetzelfde salaris als directeur Friedmann of hoofdboekhouder Van Embden zou hebben gekregen, heb ik zijn honorarium op het gemiddelde salaris van die twee functionarissen gebaseerd.

figuur 4A

Raming personele kosten vermogensbeheer in de jaren 1951 - 1956.

	vlg spec 1951	vlg spec 1952	vlg spec 1953	vlg spec 1954	vlg spec 1955	vlg spec 1956	totaal
eigen personeel LEHJ:							
W. M. Nikijuluw	2.478	3.200	3.470	3.835	4.345	4.861	22.189
secretaresse	2.616	2.780	2.870	3.095	4.385	4.963	20.710
steno typiste	2.616	2.780					5.396
Mej. H. Polak 1)			2.614	2.984	3.285	3.812	12.695
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Totaal eigen personeel	7.709	8.760	8.954	9.914	12.016	13.636	<u>60.989</u>
<i>mr. Van Raalte</i> 2)	3.003	3.107	3.188	3.468	3.859	1.038	17.662
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Totaal 1951 t/m 1956	<u>18.421</u>	<u>20.627</u>	<u>21.096</u>	<u>23.296</u>	<u>27.891</u>	<u>28.310</u>	<u>78.651</u>
<i>C. Friedmann, directeur</i>	6.735	7.171	7.375	8.498	8.825	9.930	
<i>M. van Embden, hfd-boekh.</i>	5.277	5.259	5.375	5.375	6.610	6.671	

Toelichting bij figuur 4A:

1) Mej. H. Polak was sinds 1953 in dienst. Zij werd later administratrice.

Waarschijnlijk was zij de *halve kracht* die medio 1958 werd bedoeld.

2) Geraamde personele kosten van mr. Van Raalte als gemiddelde van de salarissen van de directeur en de hoofdboekhouder. Ik heb verondersteld dat mr. Van Raalte gemiddeld voor circa 50% beschikbaar was.

⁶² Uit een persoonlijk archief van mr. Van Raalte (SAA, toegangsnummer 806, doos 23) kon worden opgemaakt dat hij in de jaren vijftig ook een eigen advocatenpraktijk had. De door hem daaraan bestede tijd blijkt niet uit dat archief.

figuur 4B

Raming personele kosten vermogensbeheer in de periode 1957 - 1965

	vlg spec 1957	vlg spec 1958	vlg spec 1959	vlg spec 1960	vlg spec 1961	vlg spec 1962 t/m 1965	totaal
S. I. van Creveld	6.143	3.050					9.193
secretaresse	5.375	2.738					8.113
Mej. H. Polak	4.253	2.244	2.230	2.507	2.561	7.937	21.731
Totaal 1957 t/m 1965	<u>15.771</u>	<u>8.032</u>	<u>2.230</u>	<u>2.507</u>	<u>2.561</u>	<u>7.937</u>	<u>39.037</u>

Op basis van de hiervoor genoemde gegevens en veronderstellingen over de personeelsbezetting van de Afdeling Vermogensbeheer en op basis van de in de accountantsrapporten vermelde individuele salarissen per jaar, raam ik dat de eigen personele kosten van het vermogensbeheer in de jaren 1951 t/m 1956 circa f 61.000 hebben bedragen.

De kosten van Mr. Van Raalte in dezelfde periode heb ik geschat ik op circa f 17.500.

De eigen personele kosten van het vermogensbeheer in de periode 1957 t/m 1965 heb ik op dezelfde wijze vervolgens geraamd op circa f 39.000. Mr. Van Raalte was toen niet meer werkzaam voor de afdeling Vermogensbeheer.

Of het totaal van die bedragen geheel of gedeeltelijk aan kinderen met vermogens is doorberekend, kan uit de accountantsrapporten en andere geraadpleegde stukken niet worden opgemaakt.

De kosten van mr. Van Raalte worden in de exploitatierekeningen niet onder de lasten vermeld – niet als juridische kosten, niet als kosten van vermogensbeheer, en niet als salariskosten. Een verklaring daarvoor zou kunnen zijn dat zijn kosten, zijn honorarium, direct werden doorbelast aan de vermogens van de oorlogsgewonden voor wie hij werkzaamheden verrichtte. Het is waarschijnlijk dat Van Raalte rechtstreeks declareerde aan LEHJ, die vervolgens de afzonderlijke bedragen doorbelaste aan de betreffende kinderen waarvoor Van Raalte werkzaamheden had verricht.

Uit de exploitatierekeningen 1951 – 1965 blijkt overigens ook niet of, en hoe, de kosten van accountant Mesritz, die specifiek was belast met de controle op het vermogensbeheer, direct aan de vermogens van de kinderen werden doorbelast.

Uit de hiervoor in figuren 1A en 1B opgenomen samenvatting van de exploitatierekeningen kan slechts worden vastgesteld dat in de jaren 1951 t/m 1965 door LEHJ per saldo een last werd genomen van ruim f 26.500 en dat zichtbaar circa f 16.800 werd doorbelast aan de kinderen. Hoe dat saldo van f 26.500 was opgebouwd, is niet te reconstrueren.

In figuur 1A blijkt bijvoorbeeld dat in 1951 aan kosten van vermogensbeheer door LEHJ een bedrag van ruim f 3.400 ten laste van LEHJ werd vermeld en dat werd doorberekend f 2.400, samen f 5.800, waar de totale eigen personele kosten volgens mijn raming in figuur 4A al f 7.700 bedroegen.

Er bestaat de mogelijkheid dat in het bedrag van f 5.800 (waarvan dus f 2.400 aan de kinderen doorberekend) de kosten van mr. Van Raalte zijn opgenomen; dat zou ook voor de andere jaren het geval kunnen zijn.

Deze veronderstelling kan echter op geen enkele wijze worden onderbouwd met bronnenmateriaal.

In mijn raming van de personele kosten van de afdeling Vermogensbeheer heb ik geen rekening gehouden met mogelijk aan de afdeling Vermogensbeheer doorbelaste huisvestings- en telefoonkosten; gegevens daarover ontbreken. Ook heb ik geen rekening gehouden met opslagen wegens eventuele werkgeverslasten.

Ik merk tenslotte nog op dat in de exploitatierekeningen van LEHJ over 1951 en 1952 een post *Juridische kosten* voorkomt van resp. f 6.039,55 en f 5.694,05. In de jaren daarna zijn die kosten veel lager tot nihil. Het is niet duidelijk of de hier genoemde kosten betrekking hebben op Van Raalte, of op andere voor het vermogensbeheer ingeschakelde externe juristen.

4.2.4 Andere kosten en bedragen dan kosten vermogensbeheer

Naast de hiervoor besproken balansposten en in de exploitatierekeningen opgenomen kosten en aan vermogens van kinderen doorberekende kosten inzake het vermogensbeheer, werden in de jaren 1953 t/m 1965 in de balansen nog andere bedragen ten laste van vermogens van kinderen vermeld.

In de figuur 5 hierna geef ik een overzicht van die in die jaren in de respectieve **balansen** opgenomen bedragen:

figuur 5

Samenvatting uit de balansen 1951 - 1965 van Le-Ezrath Ha-Jeled "te ontvangen van vermogens kinderen"

	vermelding in de <u>balans debet</u> omschrijving van de vordering van LEHJ	bedrag DEBET	vermelding in de <u>balans credit</u> omschrijving van de schuld van LEHJ	bedrag CREDIT
31 dec 1951	-,-	-,-	-,-	-,-
31 dec 1952 te ontvangen van vermogens kinderen		-,-	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1953 te ontvangen van vermogens kinderen		5.031,79	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1954 te ontvangen van vermogens kinderen		8.410,22	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1955 te ontvangen van vermogens kinderen		13.728,99	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1956 te ontvangen van vermogens kinderen		6.583,73	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1957 te ontvangen van vermogens kinderen		10.638,65	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1958 te ontvangen van vermogens kinderen		15.336,65	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1959 te ontvangen van vermogens kinderen		10.421,00	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1960 te ontvangen van vermogens kinderen		1.760,10	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1961 te ontvangen van vermogens kinderen		1.260,92	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1962 te ontvangen van vermogens kinderen		262,34	vermogens kinderen	-,-
31 dec 1963	-,-	-,-	vermogens kinderen	4.467,31
31 dec 1964	-,-	-,-	vermogens kinderen	33,79
31 dec 1965	-,-	-,-	vermogens kinderen	1.370,08
Totaal van de balansposten		73.434,39		5.871,18
31 dec 1966	-,-	-,-	vermogens kinderen	6.068,42

(de schuld per 31 december 1966 is in deze opstelling ter informatie afgedrukt)

In de accountantsrapporten wordt geen enkele toelichting gegeven op deze balansbedragen. Ook in andere bronnen werd hierover geen directe informatie aangetroffen.

Uit de exploitatierekeningen over de betrokken jaren (zie ook de afzonderlijke exploitatierekeningen van LEHJ in de bijlage bij dit rapport) kan evenmin worden

opgemaakt of die vorderingen geleid hebben tot een bate (of een negatieve last).

De volgende mogelijkheden zouden die balansposten geheel of gedeeltelijk kunnen verklaren:

- a. in rekening gebrachte verpleeggelden;
- b. kosten van externe specialisten wegens belangenbehartiging van kinderen;
- c. tijdelijk door LEHJ in bewaring genomen kleine vermogens van kinderen;
- d: door LEHJ ontvangen Jokos uitkeringen voor meerderjarige vroegere pupillen.

Ad a: in rekening gebrachte verpleeggelden

Er is hoogstwaarschijnlijk sprake geweest van het betalen, door kinderen met vermogen, van vergoedingen voor verpleegkosten, getuige de volgende citaten:

- Vergadering DB februari 1954 ⁶³: *de heer Hellendall bespreekt de vermogens der kinderen in verband met het eventueel uit eigen vermogen betalen van kosten. Besloten wordt de vermogens der kinderen tot f 7.500 onaangetast te laten en bij vermogens boven de f 7.500, indien noodzakelijk, slechts inkomens aan te spreken, zodat het kapitaal toch in stand blijft.*

- Voorlopig verslag van de Reorganisatie-Commissie september 1958 ⁶⁴: *Het Dagelijks Bestuur heeft besloten in het vervolg de rente van het vermogen der kinderen voor de verpleegkosten te gebruiken; vanzelfsprekend met dien verstande, dat er nooit méér zal worden terug gevraagd dan uitgegeven werd. (Die Reorganisatie-Commissie werd op 2 juni 1958 door het D.B. ingesteld om zich bezig te houden met de financieel noodzakelijke reorganisatie “van ons apparaat”.)* In tegenstelling tot de kosten van vermogensbeheer werden bedoelde vergoedingen voor verpleegkosten niet, althans niet zichtbaar, via de exploitatierekeningen geleid.

Accountant Polak schreef in zijn rapport van LEHJ over bijvoorbeeld 1955 bij het onderwerp Verpleeggelden het volgende:

Voor de goede orde merk ik nog op dat ik niet kan beoordelen in hoeverre de opbrengsten van de vermogens van bepaalde pupillen het mogelijk of gewenst zouden maken dat daaruit het niet door subsidies of anderszins vergoede gedeelte van de verpleegkosten zou kunnen worden terugbetaald; hierbij wordt echter aangetekend dat met ingang van het verslagjaar de bij de subsidiëring door sociale diensten afgehouden bedragen voor opbrengsten van eigen vermogen van de kinderen uit die vermogens aan Le-Ezrath Ha-Jeled werden vergoed.

(Een vrijwel identieke tekst kwam ook voor in de accountantsrapporten van de Bergstichting en de Rudelsheimstichting)

In de exploitatierekeningen zijn geen bedragen vermeld van kosten van bijvoorbeeld verpleging, kleding, etc. waarvan expliciet aan kinderen doorberekende kosten worden afgetrokken. Uiteraard bestaat de mogelijkheid dat de van de kinderen gevraagde bijdragen wegens verpleegkosten in de exploitatierekeningen zijn verwerkt door die bijdragen – een bate voor LEHJ – te salderen (zoals ook gebeurde met de

⁶³ SAA JMW, doos 1714, map 1.

⁶⁴ SAA JMW, doos 1717.

kosten van vermogensbeheer) met de bruto kosten voor de uitgaven wegens verpleging, kleding, etc. Dat kan echter niet meer worden onderzocht, omdat zowel de gedetailleerde boekhouding van LEHJ ontbreekt, als de per pupil bijgehouden administratie.

Het is niet duidelijk waarom de administrateurs van LEHJ de vorderingen per ultimo niet nog in het boekjaar hebben afgeboekt van de geldrekeningen van de desbetreffende kinderen met vermogen. De verklaring zou kunnen zijn dat men wellicht pas in het nieuwe boekjaar in staat was de bij de subsidiëring door sociale diensten afgehouden bedragen per kind te berekenen.

Ad b: kosten van externe specialisten wegens belangenbehartiging van kinderen LEHJ schakelde in voorkomende gevallen externe adviseurs als advocaten, fiscalisten, etc. in om belangen van kinderen met aanspraken op nog onverdeelde boedels te behartigen.

Het ligt voor de hand te veronderstellen dat die externen opdracht kregen van LEHJ en dat die adviseurs op hun beurt declareerden aan LEHJ, die de declaraties vervolgens betaalde. De debet balansposten zouden dan – geheel of voor een deel – de vorderingen uit dien hoofde van LEHJ op de kinderen representeren.

Waarschijnlijk werden ook de door de – met de controle op het vermogensbeheer belaste – eigen accountant Mesritz gedeclareerde bedragen op deze wijze betaald en doorbelast.

Wanneer er inderdaad sprake is geweest van vorderingen van LEHJ vanwege deze veronderstellingen, is het niet in de exploitatierekeningen voorkomen van deze kosten volledig verklaarbaar.

Ad c: tijdelijk door LEHJ in bewaring genomen kleine vermogens van kinderen; Joor beschrijft (zie zijn deel II “Beleid en Beheer”, pag. 180), naar aanleiding van twee in de door ons onderzochte sociale dossiers aangetroffen onduidelijke geldtransacties, de mogelijkheid dat de aangetroffen twee overschrijvingen vanaf een geldrekening van een wees naar een geldrekening van LEHJ *pasten in een administratieve strategie om relatief kleine vermogens, in het kader van de subsidieregeling, onder een drempelwaarde te houden of in het Fusiebeleid om rekeningen uit oogpunt van efficiency en rendement per pupil te concentreren, waarbij mogelijk ook een impuls van het vrijkomen van de NMB-spaarrekeningen is uitgegaan. In dat laatste geval zou het geld echter weer moeten zijn ‘doorgestort’, hetgeen door het ontbreken van verdere informatie (weer) niet kan worden bevestigd.*

De in de balansen van eind 1963, 1964 en 1965 (en 1966) vermelde creditbedragen zouden dan de bedoelde “doorgestorte” [FH: dan wel teruggestorte] bedragen kunnen bevatten.

Het is echter niet bekend of een en ander voor nog meer kinderen is gedaan, zodat niet kan worden beoordeeld of alle creditbedragen van eind 1963, 1964 en 1965 hieraan zouden kunnen worden toegeschreven.

Ad d: door LEHJ ontvangen Jokos uitkeringen voor meerderjarige vroegere pupillen.
LEHJ heeft voor een aantal meerderjarige en vroegere pupillen Jokos gelden ontvangen. De creditposten op de balans zouden kunnen wijzen op die nog aan die pupillen door te betalen gelden.

5 DE FUSIE:

PERIODE 1966 T/M 1980

Samenvatting*De instellingen*

In deze periode was de totale exploitatie van de instellingen in de Fusie wederom sterk verlieslatend; er werd een gezamenlijk exploitatieverlies van ruim f 1,1 miljoen geleden.

Dank zij daartegenover staande hoge ontvangsten uit nalatenschappen (f 1,6 miljoen) en verkopen van onroerend goed alsmede opbrengsten van de beleggingen (f 1 miljoen), bedroeg het gezamenlijk eigen vermogen van de Fusie-instellingen op 31 december 1980 ruim f 3,8 miljoen. Dit was ook het bedrag aan eigen vermogen dat de Fusie met ingang van 1981 inbracht in de volledige integratie met JMW.

Vermogens van de wezen

In deze periode zijn in de exploitatierekeningen geen aan wezen doorberekende kosten meer opgenomen.

Opvallend is dat de post schuld aan *Vermogens kinderen* van 6.000 gulden op 31 december 1966 steeg tot ruim 15.000 gulden op 31 december 1971. Daar wordt geen verklaring voor gegeven.

In 1972 wordt dit bedrag in de balans opgenomen als *Steunfonds kinderen*. Daar wordt ook geen verklaring voor gegeven. Eind 1977 wordt het saldo van het Steunfonds – 1.200 gulden – overgeboekt naar het *Vakantiefonds*. Eind 1979 is het Vakantiefonds waarschijnlijk opgenomen in de post *Fondsen voor diverse voorzieningen*.

5.1 DE INSTELLINGEN**5.1.1 Exploitatiekosten; eigen vermogens ('kapitaal') van de instellingen zelf**

In dit tijdvak werd door de zeven Fusie-instellingen tezamen en per saldo een negatief exploitatieresultaat – een verlies – gerealiseerd van ruim f 1,1 miljoen. Maar door vooral grote ontvangsten uit nalatenschappen (bijna f 1,6 miljoen) en door hoge opbrengsten uit beleggingen en uit verkoop van onroerend goed (ruim f 1 miljoen) steeg het totaal van de eigen vermogens op 31 december 1980 tot f 3,8 miljoen.

Dit vermogen van f 3,8 miljoen werd door de Fusie-instellingen bij de integratie met JMW ingebracht.

Onderstaand overzicht geeft een beeld van de ontwikkelingen van de eigen vermogens in deze periode:

1966 t/m 1980	eigen vermogen	exploitatie tehuizen/ instellingen per saldo	nalaten- schappen + giften	opbrengst belegging-, en effecten, rechtsherstel + onr. goed	uitkeringen inzake subsidies en baten	bijzondere emigratie, onderlinge Gvar Am, vermogens- uitzetten compensatie	eigen vermogen			
	1-1-1966						31-12-1980			
							1)			
							<u>mutaties buiten de exploitatierekeningen om</u>			
LEHJ	2)	31.040	(2.919.239)	102.344	0	0	(50.000)	2.313.237	(522.619)	
LEHJ Fusiebureau	2)	---	---	410.862	1.159.897	---	(274.386)	---	(328.064)	968.309
Bergstichting		63.921	86.693	342.595	(32)	2.382	414	0	(140.191)	355.783
Rudelsheimstichting		292.339	315.611	346.350	27.500	8.696	16.751	0	(369.015)	638.233
Jongenshuis		1.185.524	987.331	362.649	80.000	11.108	157.383	0	(1.250.542)	1.533.453
Meisjesweeshuis		729.848	567.671	22.393	4.250	6.669	118.163	0	(731.142)	717.852
Jozeboko		5.898	(451.104)	8.359	43.193	0	0	0	489.034	95.380
Vereniging Utrecht		19.931	12.553	0	0	0	0	0	(16.802)	15.682
Cefina		---	---	---	---	---	---	---	33.483	---
		-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
TOTAAL		2.328.502	(1.400.484)	1.595.551	1.314.808	28.855	18.325	(50.000)	0	3.802.073

1) Onderlinge verlies- dan wel vermogenscompensatie:

In 1953 werd door het Fusiebestuur besloten dat de instellingen met een positief eigen vermogen met ingang van dat jaar – en ook in de volgende jaren wanneer van toepassing – moesten bijdragen aan die instellingen waar, door exploitatieverliezen, een negatief eigen vermogen was ontstaan.

In de periode 1966 t/m 1980 werden als gevolg van dit besluit instellingen met een negatief vermogen voor f 2,8 miljoen gecompenseerd door de overige instellingen met een positief vermogen.

2) In 1972 en daarna werd een onderscheid gemaakt tussen

- de ‘Stichting Le-Ezrath Ha-Jeled Voogdijvereniging en Kinderhuis Mirandalaan’ enerzijds (door mij hierna aangeduid als LEHJ; in 1979 werd ook de naam ‘Werkorganisatie’ gebruikt),

en

- de ‘Stichting Le-Ezrath Ha-Jeled Fusiebureau’ anderzijds (hierna aangeduid als Fusiebureau; in 1979 werd ook de naam ‘Fusieorganisatie’ gebruikt).

Het onderscheid berustte niet op een juridische splitsing. De reden voor het onderscheid wordt in de accountantsrapportage niet toegelicht; ik veronderstel dat een en ander is ingegeven door subsidieregels.

Vanaf 1972 werden de financiële rapportages van LEHJ (Werkorganisatie) opgesteld door de Stichting Centrale Administratie Welzijnszorg te Voorhout. In de rapporten van deze stichting wordt vermeld: *“Bij het beheer en bij de administratie over [boekjaar] zijn de gegeven voorschriften en aanwijzingen in de circulaires van het Ministerie en de salarisadviezen van de Nationale Federatie voor Kinderbescherming opgevolgd.”*

De controle van de administratie en van de jaarrekening van LEHJ werd vanaf 1972 verricht door Moret&Limperg, registeraccountants te Rijswijk. De accountant verstrekke jaarlijks een goedkeurende accountantsverklaring, die aan de rapporten van de stichting Centrale Administratie werd toegevoegd.

In 1978 werd het volledige financiële rapport van LEHJ opgesteld door Moret&Limperg, daarna in 1979 en 1980 door het accountantskantoor Paardekooper&Hoffman waarmee het kantoor van Martin J. Polak was gefuseerd. De samenstelling en controle van de jaarrekeningen van de andere Fusie-instellingen ging door de fusie van het accountantskantoor Martin J. Polak over naar Paardekooper&Hoffman.

Het Kinderhuis De Mirandalaan werd in 1975 verkocht. De verzorging van de pupillen werd voortgezet in het aangekochte pand Breughelstraat 8 te Amsterdam. Volgens het financieel rapport over 1975 vond de exploitatie van dit nieuwe Kinderhuis plaats in samenwerking met het Sociaal Agogisch Centrum Het Burgerweeshuis.

5.2. VERMOGENS VAN DE WEZEN

In de balans per 31 december 1965 was aan debetzijde geen vordering op vermogens van de kinderen opgenomen; credit was een schuld aan vermogens kinderen van f 1.370,08 vermeld.

Eind december 1966 bedroeg deze schuld ruim f 6.000; elk jaar nam deze schuld toe totdat in de balans per 31 december 1971 een schuld aan *Vermogens kinderen* is opgenomen van f 15.396,20.

In de balans per 31 december 1972 komt ditzelfde bedrag voor, maar nu als *Steunfonds kinderen*. Een verklaring wordt daarvoor in het door de Stichting Centrale Administratie Welzijnszorg te Voorhout opgestelde rapport niet gegeven.

Elk jaar werden ten laste van dit fonds uitgaven verricht, volgens omschrijving diverse vergoedingen aan pupillen wegens studiekosten, kamerhuur, etc., totdat per eind 1977 het restant van het Steunfonds wordt overgeboekt naar het Vakantiefonds.

De jaarlijkse mutaties in het *Steunfonds kinderen* zijn alle vermeld in de balansen van LEHJ in de bijlage bij dit rapport.

6 FINANCIËLE INTEGRATIE MET JMW

In het accountantsrapport uitgebracht aan Het Bestuur van de Stichting Joods Maatschappelijk Werk “Le-Ezrath Ha-Jeled” inzake “De jaarrekening 1981”, opgesteld door Paardekooper&Hoffman, schrijft de accountant onder punt 2.2, “Integratie J.M.W. – L.E.H.J.”: *“Gezien de steeds verdergaande verwevenheid van de werkzaamheid van de beide organisaties is besloten met ingang van dit boekjaar de balansen en exploitatierekening samen te voegen tot één ‘gekonsolideerde jaarrekening’.”*

Dit impliceert dat de eigen vermogens van de Fusie-instellingen per 31 december 1980 met ingang van 1981 worden samengevoegd met het eigen vermogen van JMW per ultimo 1980.

Het totaal van de eigen vermogens van de instellingen binnen de Fusie bedroeg, zoals hiervoor al vermeld, f 3.802.072, bestaande uit een bedrag van f 4.324.691 aan positieve eigen vermogens en een bedrag van f 522.619 wegens negatief eigen vermogen.

Dat negatief eigen vermogen werd in 1981 gecompenseerd door de Fusie-instellingen met een positief eigen vermogen.

Hieronder is de opbouw en de samenstelling van de eigen vermogens in de periode 1945 t/m 1980 in een tabel weergegeven:

1945-1980	vermogen mei 1945	exploitatie tehuizen/ instellingen	nalaten- schappen + giften	opbrengst beleggingen effecten, onr. goed	uitkeringen inzake rechts- herstel	bijzondere subsidies + baten en lasten	emigratie, Gvar Am, uitzetten	onderlinge vermogens- compen- satie	eigen vermogens op
	dan wel bij toetreding								
	tot de Fusie na 1951	per saldo							31-12-1980
			<u>mutaties buiten de exploitatierekeningen om</u>						
LEHJ	0	(3.909.559)	217.680	(10.526)	1.892	50.501	(54.345)	3.181.738	(522.619)
LEHJ Fusiebureau	---	---	410.862	1.159.897	---	(274.386)	---	(328.064)	968.310
Bergstichting	0	(802.684)	818.194	(18.184)	140.358	211.257	(83.050)	89.892	355.783
Rudelsheimstichting	0	150.086	541.042	141.020	176.614	56.366	(603)	(426.293)	638.233
Jongenshuis	0	910.345	610.185	212.509	1.504.885	242.089	(991)	(1.945.568)	1.533.453
Meisjesweeshuis	419.030	907.515	234.392	38.699	150.994	133.547	0	(1.166.326)	717.851
Jozeboko	26.109	(574.972)	15.551	(13.159)	54.198	0	0	587.653	95.380
Vereniging Utrecht	25.976	16.162	0	0	0	60	0	(26.516)	15.682
Cefina	---	---	---	---	---	---	---	33.483	---
TOTAAL	<u>471.116</u>	(3.303.106)	2.847.907	1.510.256	2.028.941	419.434	(138.989)	0	<u>3.802.072</u>

Vuijsje⁶⁵ noemt in een reactie op ‘Het Kind van de rekening’ eveneens het bedrag van f 3,8 miljoen als het door de Fusie overgedragen eigen vermogen.

Zoals al eerder opgemerkt zijn in het bedrag aan eigen vermogen van de Fusie niet de eigen vermogens van de fondsen met een doelvermogen opgenomen.

In de balans per 31 december 1980 van LEHJ Werkorganisatie kwam nog een schuld van f 553 voor wegens *spaargelden pupillen*. Uit de daarna opgestelde jaarrekeningen kan het verloop van die post niet worden achterhaald.

⁶⁵ drs. H. G. Vuijsje: “Een goede naam”, Amsterdam 2005, pagina 6 onderaan.

7 VERERVING VAN NALATENSCHAPPEN

Bij het onderzoek naar de vermogens van Joodse oorlogswezen moet worden bedacht dat in de jaren direkt na de Tweede Wereldoorlog geen tot zeer weinig Joodse oorlogswezen over een vermogen konden beschikken waarop zij door vererving van in de oorlog in Duitsland vermoorde en vermiste familieleden recht konden doen gelden.

In de oorlog opengevallen nalatenschappen van buiten Nederland overleden erflaters konden in het overgrote deel van de gevallen slechts na het van kracht worden van de “Wet tot het doen van aangifte van vermoedelijk overlijden” worden afgewikkeld. Die Wet werd echter pas in juni 1949 aangenomen, meer dan vier jaren na de bevrijding.⁶⁶

Het daarna afwikkelen van de nalatenschappen is in veel gevallen nog eens met vertraging geschied wegens het zoeken naar erfgenamen, waarbij ingewikkelde familierelaties zorgden voor een zeer veel tijd kostende boedelverdeling.

Een voorbeeld van zo’n ingewikkelde familierelatie bleek uit casus uit het persoonlijk archief van mr. Th. P. van Raalte, jurist op de afdeling vermogensbeheer van Le-Ezrath Ha-Jeled in de jaren vijftig en tevens zelfstandig gevestigd advocaat en procureur. Daarin is sprake van een gerechtigde in een boedel met een aandeel van 903.394 / 77.414.400^{ste} deel daarvan.⁶⁷

Het zal duidelijk zijn dat het uitzoeken van deze complexe familierelaties, meestal door advocaten en notarissen, veel tijd (en geld) moet hebben geveegd.

Een en ander betekent dat verscheidende nalatenschappen waarin Joodse oorlogswezen gerechtigd waren, pas ver na medio 1949 konden worden afgewikkeld. Dat wordt ook bevestigd door het hiervoor aangehaalde citaat uit het Jaarverslag 1954 van de Fusie. Zelfs in een vergadering van de Commissie Vermogensbeheer in januari 1956 moet nog worden geconstateerd: “*Het rechtsherstel is voor het grootste gedeelte afgelopen; de nodige opsporingswerkzaamheden naar vermogensbestanddelen zijn verricht.*”⁶⁸

⁶⁶ “Tweede Wereldoorlog: Roof en Rechtsherstel”, Eindrapport van de Contactgroep Tegoeden WO II, bijlage 4, deel II, pagina 103.

⁶⁷ SAA, toegangsnummer 806, doos 23.

⁶⁸ SAA JMW, doos 1716.

8 LONEN KINDEREN en ZAKGELD

In de exploitatierekeningen 1951 t/m 1965 van de Fusie-instellingen zijn ontvangsten wegens “Lonen Kinderen” als bate opgenomen.

Het betreft de lonen van de buitenshuis in loondienst werkende voogdijkinderen die tot hun meerderjarigheid hun lonen aan de instelling moesten afdragen.

Daarvan werd aan de kinderen $\frac{1}{3}^e$ deel als zakgeld toegekend, werd $\frac{1}{3}^e$ deel van dat loon voor hen op een spaarbankboekje gezet en was $\frac{1}{3}^e$ deel bedoeld als bijdrage aan de verpleegkosten of als kostgeld.

Accountant Polak geeft in zijn rapporten steeds een toelichting op de post “Lonen Kinderen” (aangehaald is hier bijvoorbeeld de tekst uit het rapport

Rudelsheimstichting 1953 en uit het rapport Bergstichting 1958):

“Lonen Kinderen”: Dit betreft de aan de instelling afgedragen eigen inkomsten van werkende kinderen, waarvan ik geen specificatie heb opgenomen, omdat contrôle mijnerzijds hierop practisch onmogelijk is en derhalve achterwege is gebleven. Voor een goed begrip diene, dat wel de verantwoorde lonen van de kinderen [als opbrengst in] de exploitatierekening zijn opgenomen, doch dat als regel $\frac{1}{3}$ van het loon als zakgeld aan de betrokken pupil wordt uitgekeerd en $\frac{1}{3}$ op een spaarrekening of spaarbankboekje te zijnen behoeve wordt gestort.

Ik merk hierbij het volgende op:

- Polak vertelt niet of de als opbrengst geboekte bedragen de brutolonen van de kinderen betreffen, dan wel de nettolonen (d.w.z. de brutolonen minus ingehouden loonbelasting en eventuele sociale lasten als bijvoorbeeld ziekenfondspremie).

Aangenomen mag worden dat Polak hier de netto-loonbedragen bedoelt.

- Zijn opmerking dat controle op die inkomsten *practisch onmogelijk* is, lijkt op het eerste gezicht vreemd. Zeer waarschijnlijk heeft dat te maken met de in de jaren vijftig en eerste helft van de jaren zestig nog gebruikelijke contante loonbetalingen. Een accountantscontrole op de tijdigheid en volledigheid van de loonafdrachten aan de voogd is dan inderdaad *practisch onmogelijk*.

- De aan de lastenzijde van de exploitatierekeningen vermelde bedragen wegens zaken- en spaargelden zijn nooit precies $\frac{2}{3}^e$ deel van het als Lonen Kinderen verantwoorde bedrag. Het wordt niet duidelijk waarom dat niet het geval is.

Als illustratie toon ik hierna een samenvatting van de exploitatierekening 1956 van de Bergstichting:

REKENSCHAP

III BELEID EN BALANS

BERGSTICHTING	1956	1956
	baten	lasten
<u>Exploitatierkening over 1956</u>		
Lonen Kinderen	11.253,84	< > 8.061,80
Subsidies	21.290,00	40.297,41 - zak- en spaargelden
Verpleeggelden	123.922,10	10.662,73 - voeding
Giften, contributies	2.131,85	5.927,05 - kleding, schoeisel en linnengoed
Diverse opbrengsten	12.402,94	7.651,09 - bewassing
Nadelig exploitatiesaldo boekjaar	85.925,73	14.170,73 - medische verzorging
		6.303,34 - onderwijs en eredienst
		656,19 - ontspanning
		1.759,10 - kosten Chanoekah
		16.766,55 - huishoudelijke uitgaven
		1.232,63 - pleeggelden buitenshuis

		113.488,62
		111.169,18 Personeelskosten
		18.306,78 Huisvestingskosten
		13.961,88 Algemene Kosten
	-----	-----
	<u>256.926,46</u>	<u>256.926,46</u>

Het als last opgenomen bedrag aan zak- en spaargelden in dit voorbeeld is zo'n € 500 meer dan het 1/3^e + 1/3^e deel van het ontvangen bedrag aan "Lonen Kinderen". De reden voor dit verschil wordt niet vermeld, ook niet in andere jaren en ook niet in de rapporten van de andere instellingen.

- In de exploitatiereningen kan men bovendien niet zien hoe de bedragen van het 1/3^e gedeelte ten gunste van de instelling zijn geboekt en verwerkt. Er wordt bijvoorbeeld aan de kostenzijde bij de post verpleeggelden of verzorging pupillen geen melding gemaakt van een bijdrage in die kosten uit de lonen kinderen, noch blijkt dat op de post *Verzorging pupillen* expliciet een bedrag wegens kostgeld in mindering is gebracht.

- In de exploitatiereningen van LEHJ is zelfs in de meeste jaren de 1/3^e en 1/3^e vergoeding aan de verdienende kinderen wegens zak- en spaargelden niet eens expliciet vermeld.

Polak schrijft verder nog in zijn toelichting op de post "Lonen Kinderen" (tekst in dit geval ontleend aan rapport van de Rudelsheimstichting over 1953): *"Overigens breng ik nog onder Uw aandacht dat tengevolge van het feit dat de pupillen zelf verdienen, door subsidiërende instellingen – zoals de Gemeentelijke Diensten voor Sociale Zaken – vaak belangrijke inhoudingen op de verpleeggelden plaatsvinden, welke het uiteindelijke 1/3^e gedeelte van het loon dat ten gunste van de instelling komt aanmerkelijk overtreffen. In vele gevallen betekent het feit dat een pupil gaat verdienen bij de huidige regeling dus dat de voor hem ontvangen verpleeggelden per saldo minder worden."*

De financiële consequenties hiervan worden in de accountantsrapporten niet duidelijk gemaakt.

Polak is blijkbaar niet altijd gelukkig met de manier van administratieve verwerking van de lonen van de kinderen. In zijn rapport over 1953 van het Jongensweeshuis schrijft hij, na de algemene toelichting op de verdeling van de lonen van de kinderen in een 1/3e deel zakgeld en een 1/3e deel spaargeld:

Dit verklaart ook de hoogte van de post zak- en spaargelden ad f 7.388,18 aan de [lastenzijde] van de exploitatierekening. In verband hiermede heb ik reeds verschillende malen verzocht een duidelijke scheiding te maken tussen de spaargelden van kinderen en de andere middelen van het tehuis, aangezien tot dusverre vele malen vermenging van eigen kasgelden en spaargelden heeft plaatsgevonden.

In 1955 werd in het Dagelijks Bestuur gesproken over een voorstel de eigen bijdrage van verdienende kinderen te verhogen⁶⁹: *Er is een voorstel van de Financiële Commissie dat inhoudt om van de lonen van de verdienende kinderen 50% in te houden. Tot nu toe werd 1/3^e ingehouden als kostgeld, 1/3^e werd op een spaarboekje voor de pupil gezet, en 1/3^e was bedoeld als zakgeld.*

Deze aangelegenheid zal met de directies der tehuizen worden besproken.

Enkele maanden later⁷⁰ wordt echter door het DB beslist om de oude 1/3-1/3-1/3 regeling te handhaven. Maar wel wordt bepaald dat uit het zakgeld ook *nuttige dingen* moeten worden aangeschaft.

In een verslag van een AB vergadering⁷¹ van eind 1955 staat te lezen:

“Zakgeldregeling: Er is wel een maximum bepaald, doch dit is nooit gehaald, omdat nog nooit een kind een hiermee corresponderend salaris heeft ingebracht.

Wat dat maximum inhield, wordt niet duidelijk.

In 1961 wordt in de notulen van een DB vergadering⁷² melding gemaakt van een voorschrift van het Ministerie van Justitie. Het zakgeld van zelf verdienende pupillen mag in het vervolg niet meer 1/3^e van netto loon zijn, maar slechts 1/4^e. Een en ander zal met ingang van 1 februari 1961 ingaan.

Voor een totaaloverzicht heb ik de in de exploitatierekeningen van de Stichting LEHJ, de Bergstichting, het Jongenshuis en de Rudelsheimstichting opgenomen bedragen wegens “Lonen Kinderen” en de daartegenoverstaande posten “zak- en spaargelden” hierna in figuur 6 samengevat.

Het valt daarin op dat de aan de kinderen in de periode 1951-1965 verstrekte zak- en spaargelden bij de Bergstichting, het Jongenshuis en de Rudelsheimstichting in totaal hoger zijn dan 1/3^e en 1/3^e (66,66%) van de lonen. Bij de tehuizen van LEHJ is die verstrekking bijna 2/3^e deel, maar bij de Stichting LEHJ als totaal is slechts 7% van

⁶⁹ SAA JMW, doos 1714, map 1.

⁷⁰ SAA JMW, doos 1714, map 1.

⁷¹ SAA JMW, doos 1717.

⁷² SAA JMW, doos 1716.

de als ontvangen verantwoorde Lonen Kinderen in de exploitatierekeningen opgenomen als Zak- en spaargelden. Waarom dat zo'n gering deel is, wordt in de rapporten niet toegelicht.

figuur 6:

Lonen kinderen en zak- en spaargelden.

jaar	lonen kinderen	zak- en spaargelden incl. tehuizen		lonen kinderen tehuizen	zak- en spaargelden apart
LEHJ					
1951	0,00	14,80		0,00	14,80
1952	0,00	579,70		0,00	579,70
1953	150,00	461,65		150,00	461,65
1954	0,00	0,00	1)	---	---
1955	3.339,84	451,58		450,65	451,58
1956	2.661,51	1.759,60		820,70	879,80
1957	9.453,48	359,50		244,45	359,50
1958	18.208,98	351,95		397,50	351,95
1959	25.503,64	781,27		1.168,10	781,27
1960	19.094,21	2.690,82		3.612,21	2.690,82
1961	20.506,31	1.187,30		3.589,74	1.187,30
1962	22.824,50	702,65		1.994,39	702,65
1963	14.870,10	721,10		1.583,23	721,10
1964	13.293,40	796,60		1.516,40	796,60
1965	16.479,76	838,29	2)	3.025,36	838,29
	166.385,73	11.696,81		18.552,73	10.817,01
	100,00%	7,03%		100,00%	58,30%

1) Specificatie tehuizen niet aangetroffen.

2) In de exploitatierekening 1965 van Kinderhuis De Mirandalaan komt een post voor wegens "Subsidiabel zakgeld niet loonverdienenden f 1.057,30". Idem Emmalaan f 350,70. Deze bedragen zijn **niet** in de tabel opgenomen.

figuur 6 vervolg:

Lonen kinderen en zak- en spaargelden.

jaar	lonen	zak- en kinderen spaargelden	jaar	lonen	zak- en kinderen spaargelden	jaar	lonen	zak- en kinderen spaargelden
Bergstichting			Jongenshuis			Rudelsheimstichting		
1951	781,75	2.032,34	1951	3.875,38	2.488,91	1951	--	650,15
1952	0,00	2.617,15	1952	6.148,44	3.815,50	1952	40,00	600,15
1953	1.224,55	3.588,80	1953	9.120,07	7.388,18	1953	669,35	637,04
1954	3.064,92	5.115,75	1954	10.924,23	8.009,62	1954	1.005,57	1.097,24
1955	8.733,81	9.062,25	1955	12.398,27	8.886,60	1955	3.082,95	2.279,34
1956	11.253,84	8.061,80	1956	9.731,23	6.747,93	1956	2.785,41	2.826,96
1957	14.888,95	9.908,24	1957	2.389,53	2.180,70	1957	4.466,39	3.937,05
1958	12.855,67	7.709,66	1958	1.223,77	1.771,00	1958	3.149,86	2.656,45
1959	8.603,24	5.527,51	1959	3.677,05	2.785,40	1959	--	--
1960	11.832,42	5.446,60	1960	2.935,26	2.927,70	1960	--	--
1961	13.363,29	4.024,97	1961	0,00	182,85	1961	--	--
1962	9.235,35	3.629,18	1962	==	==	1962	--	--
1963	1.896,84	2.405,50	1963	==	==	1963	--	--
1964	2.432,29	3.245,60	1964	==	==	1964	--	--
1965	2.412,11	719,80	1965	==	==	1965	--	--
	102.579,03	73.095,15		62.423,23	47.184,39		15.199,53	14.684,38
	100,00%	71,26%		100,00%	75,59%		100,00%	96,61%

In totaal is in de periode 1951 t/m 1965 verantwoord als ontvangen wegens *Lonen Kinderen* een bedrag van f 346.600, en verantwoord als *Zak- en spaargelden* een bedrag van f 146.600. Dat is 42% van het bedrag wegens *Lonen Kinderen*.

Er wordt in de accountantsrapporten geen enkele toelichting verstrekt op de procentuele verschillen in de zak- en spaargelden in verhouding tot de lonen.

9 SPAARBOEKJES HUISRAADSCHADE

De begin 1946 verschenen “Regeling oorlogsschaden aan huisraad”⁷³ bood de Staat de mogelijkheid om in geleden oorlogsschade aan huisraad bij te dragen. Nederlanders kregen tot 31 maart 1946 de tijd zich aan te melden wegens huisraadschade.

Waarschijnlijk is deze termijn verlengd, want ook in de jaren na 1946 werden bij de vermogensopsporing door de afdeling Vermogensbeheer van Le-Ezrath Ha-Jeled nog meldingen gedaan bij de Schade-Enquete-Commissie (SEC).

Een belangrijke maatstaf voor de bepaling van de hoogte van de uitkering was de huurwaarde van het huis waaruit het huisraad was weggehaald, dan wel waarin het huisraad was beschadigd.

De uitkering wegens huisraadschade werd niet in contanten betaald, maar in de vorm van een tegoed op een zogeheten “spaarboekje huisraadschade” bij de toenmalige Nederlandsche Middenstandsbank.⁷⁴ Over de tegoeden op de boekjes werd rente vergoed ten laste van de Staat.

Dat tegoed mocht overigens uitsluitend worden aangewend voor aanschaf van huisraad en kleding, en daarvoor moest voor wat betreft wezen de voogd toestemming van de kantonrechter vragen. Hierna is als illustratie de tekst van zo’n verzoek in 1951 van Le-Ezrath Ha-Jeled – als voogd van een minderjarige wees – aan de kantonrechter opgenomen, evenals de tekst van de toestemming van die kantonrechter.⁷⁵

“Aan de Edelachtbare Heer Kantonrechter te Amsterdam.

Geeft eerbiedig te kennen:

de Stichting tot Duurzame Verzorging van Joodse Oorlogspleegekinderen en andere Minderjarigen “Le-Ezrath Ha-Jeled”, gevestigd te Amsterdam, Johannes Vermeerstraat 24;

dat requestrante bij beschikking van de Arrondissementsrechtbank te Amsterdam de dato 7 mei 1947 is benoemd tot voogdes over het minderjarige oorlogspleegekint [volgen voornamen en achternaam], geboren [volgt geboortedatum] te Amsterdam en dat tot toezien voogdes is benoemd mevrouw [volgen voorletter en achternaam en adres]; dat genoemde pupil onder andere bezit een spaarboekje nummer [volgt nummer] bij de Nederlandsche Middenstandsbank met een tegoed van f. [volgt bedrag];

⁷³ Deze regeling diende ter uitvoering van het “Besluit op de materiele oorlogsschaden 1945” (F255). De hoogte van de uitkeringen werd bepaald door de Schade-Enquête-Commissies (SEC), onder meer op basis van de huurwaarde van het huis waaruit het huisraad was weggehaald.

⁷⁴ Zie “Tweede Wereldoorlog: Roof en Rechtsherstel”, Eindrapport van de Contactgroep Tegoeden WO II, bijlage 4, deel II, pagina 28/29.

⁷⁵ ING NMB map 20.

dat haar pupil een uitzet nodig heeft, die ongeveer f. 1500.-- zal kosten;

dat requestrante het derhalve in het belang van haar genoemde pupil acht, dat tot aanschaf van deze uitzet wordt overgegaan;

dat requestrante, om ten behoeve van [volgen voornamen en achternaam pupil], voormeld, tot deze aanschaffing uit het vermogen van deze minderjarige over te gaan, ingevolge art. 438 B.W. de machtiging nodig heeft van UEA.;

MET EERBIEDIG VERZOEK requestrante te machtigen over te gaan tot de aankoop van een uitzet tot een bedrag van f. 1500.-- ten behoeve van [volgen voornamen en achternaam pupil] en wel te betalen uit voormeld tegoed op spaarboekje nummer [volgt nummer] bij de Nederlandsche Middenstandsbank.

Amsterdam, 23 februari 1951."

w.g. Mr. I. van Creveld (voorzitter)
Mr. Gerard Polak (secretaris)

Op dit verzoek is vervolgens het afschrift van de beslissing van de kantonrechter vermeld :

"Wij, Kantonrechter te Amsterdam;

Gezien vorenstaand request;

Overwegende, dat het verleenen van de ten requeste gevraagde machtiging Ons in verband met het voorgenomen vertrek van den ten requeste genoemden minderjarige naar Israël in het belang van dien minderjarige nuttig voorkomt, zodat het daartoe gedane verzoek kan worden ingewilligd;

Verleenen de requestrante qualitate qua machtiging van het saldo-tegoed van het ten name van de minderjarige [volgen voornamen en achternaam pupil], geboren [volgt geboortedatum], staande Spaarboekje uitgegeven door de Nederlandsche Middenstands-Spaarbank agentschap Amsterdam Heerengracht 580 nummer [volgt nummer Spaarboekje] een bedrag vaan één duizend vijfhonderd gulden te besteden voor aankoop van een uitzet voor dien minderjarige in verband met zijn voorgenomen vertrek naar Israël.

Gedaan te Amsterdam den vier en twintigsten Februari 1900 één en vijftig en door Ons met den Griffier geteekend."

w.g. J. Laverge Terwindt
H. C.Hoof Hasselaar

Aan het verzoek en aan de uitspraak van de kantonrechter zijn twee kwitanties gehecht ten bedrage van f. 600,- en f. 900,-, beide afgegeven door Gebr. Gerzon's Modemagazijnen N.V., Amsterdam, met als omschrijving "*verschillende goederen*".

Uit verschillende stukken en aantekeningen is gebleken dat verscheidene Joodse oorlogswezen al voor de inwerkingtreding van de Wet van juni 1949 in het bezit waren van deze schadeboekjes wegens huisraadschade van in Duitsland omgekomen ouders en grootouders.

Dat is in zoverre merkwaardig omdat deze spaarboekjes blijkbaar al werden toegekend voordat dat er sprake was van een overlijdensverklaring en afgewikkelde nalatenschap.

Volledigheidshalve zij nog opgemerkt dat in het kader van de Duitse BundesRück erstattung s Gesetz (BRüG) vanaf 1960 Duitse uitkeringen wegens oorlogsschade aan huisraad werden gedaan (de zogeheten M- of JOKOS-claims); verscheidene Joodse oorlogswezen hebben zo'n uitkering ontvangen. Het bureau Vermogensbeheer Le-Ezrath Ha-Jeled heeft ook voor reeds meerderjarig geworden oorlogswezen in deze bemiddeld en het beheer gevoerd.

(Volgens de notulen van de DB vergadering op 30 augustus 1962 zal men aan de meerderjarige ex-pupillen waarvan hun vermogens door LEHJ worden beheerd, vertellen dat het beheer niet langer *door ons* zal geschieden. Zij moeten een bank aanwijzen. De afwikkeling van de Jokosclaims blijft LEHJ echter nog wel doen.⁷⁶)

De hoogte van de M- of JOKOS-claims werd gebaseerd op het na de oorlog door de SEC vastgestelde schadebedrag.⁷⁷

In een aantal gevallen werd door de instellingen ten behoeve van wezen met een schadeboekje gebruik gemaakt van de tegoeden daarop:

Vergadering DB van LEHJ⁷⁸: Het DB besluit, “... *dat de kleding van kinderen onder voogdij van L.H. van het schadeboekje kan worden gekocht, indien het schadeboekje plus het vermogen een tegoed van meer dan f. 2.000,-- aanwijst.*”

Uit een stuk van de Bergstichting⁷⁹: Een pupil gaat naar Israël. Hij wil graag wat extra zaken aanschaffen die niet op zijn uitrustingslijst voorkomen. Het bestuur stemt er in toe, dat de pupil zijn supplementaire aankopen uit zijn schadeboekje financiert.

Uit een intern stuk⁸⁰ van de NMB van 18 oktober 1952 blijkt dat de tegoeden op de huisraadschadeboekjes in de loop van 1951 en 1952 zijn overgeboekt naar ‘normale’ spaarbankboekjes van de NMB.

In de jaarrekeningen van de Fusie-instellingen worden geen gegevens vermeld over de omvang van de tegoeden van de oorlogswezen op de huisraadschadeboekjes of op de latere spaarbankboekjes.

⁷⁶ SAA JMW, doos 1716.

⁷⁷ zie voor de berekening van de M- of JOKOS-claims Bijlage 4 van het Eindrapport van de Contactgroep Tegoeden WOII, pagina's 29 en 30.

⁷⁸ SAA JMW, doos 1708.1.

⁷⁹ SAA JMW, dos 1703, map 1.

⁸⁰ “Huisraadschade – regeling” van 18 oktober 1952. ING NMB, mappen 16-20.

A-, B- en C-schades

In het “Besluit op de materiele oorlogsschaden 1945” werden naast een schadevergoeding wegens huisraadschade (deze schade werd als A-schade aangeduid) ook nog onderscheiden de zogeheten B- en C-schades.

Onder B-schade werd verstaan schade aan beroeps- en bedrijfsuitrusting, onder C-schade werd begrepen schade aan handels- en bedrijfsvoorraden.

Een voorwaarde voor vergoeding van B- en C-schade was dat het leeggeroofde of geliquideerde bedrijf werd voortgezet.

10 SOCIALE DOSSIERS

Met toestemming van betrokkenen heb ik zeven sociale dossiers mogen inzien. Bij verscheidene sociale dossiers waren door JMW tevens OPK-dossiers en JOKOS-dossiers van betrokkenen gevoegd. In de meeste gevallen waren aan de sociale dossiers toegevoegd de door JMW (Projectgroep) op verzoek van betrokkenen opgestelde uitvoerige brieven met gegevens uit hun dossiers; van deze brieven heb ik eveneens kennis genomen.

Ik heb de volgende dossiers kunnen raadplegen:

- sociaal dossier 20/24 (met OPK-dossier 34.817),
- sociaal dossier 48/16 (met OPK-dossier 40.392 en JOKOS-dossiers 10.707, 10.706 en 15.077),
- sociaal dossier 61/17 (met OPK-dossier 40.601 en JOKOS-dossier 14.448),
- sociaal dossier 72/18 (met OPK-dossier 40.770),
- sociaal dossier 87/17 (met OPK-dossier 41.034),
- sociaal dossier 93/16, en
- sociaal dossier 93/33 (met OPK-dossier 41.120).

- Van één betrokkene die toestemming tot raadpleging had gegeven, was alleen het JOKOS-dossier 10.790 aanwezig. Het sociale dossier en het OPK-dossier waren op verzoek van betrokkene ruim tien jaren geleden vernietigd.

Op één dossier na heeft J. Joor de hier vermelde sociale dossiers eveneens bestudeerd.

Hij concludeerde dat de sociale dossiers niet bruikbaar zijn om het vermogensbeheer integraal in kaart te brengen wegens het ontbreken van systematische financiële gegevens.

Die conclusie is mijns inziens volledig terecht; die systematische financiële gegevens werden bijgehouden in een separate vermogensadministratie per wees. Die administratie is echter zoals bekend vernietigd, evenals de financiële dossiers per wees.

De bestudering van de hiervoor vermelde dossiers geven mij toch aanleiding tot het maken van de volgende – algemene – opmerkingen:

a: In geen van de geraadpleegde sociale dossiers lag een afschrift van de door de voogd afgelegde rekening en verantwoording betreffende het financiële beheer voor de minderjarige wees aan de kantonrechter.

Uiteraard is het sociale dossier daar ook niet de plaats voor; zo'n rekening en verantwoording vormt uiteraard het sluitstuk in het financiële dossier.

Maar door het ontbreken in het sociale dossier van bedoeld stuk kan op geen enkele wijze een inzicht worden verkregen van de inkomsten van en uitgaven (waaronder eventuele doorbelastingen van bijvoorbeeld kosten van vermogensbeheer) ten laste van de wees.

b: Bij bestudering van de sociale dossiers viel op dat betrokkenen in veel gevallen pas laat onder voogdij van Le-Ezrath Ha-Jeled of Bergstichting kwamen; de datums lopen uiteen van januari 1948 (via april 1949, september 1949, november 1949, maart 1953, april 1950, oktober 1950) tot maart 1953.

Tot de datum van onder voogdijstelling had de afdeling Vermogensbeheer van Le-Ezrath Ha-Jeled geen enkele bemoeienis met de gelden van de betrokken oorlogswezen.

De bijgevoegde OPK-dossiers bevatten geen of nauwelijks financiële informatie ter zake van betrokkenen. In twee gevallen⁸¹ bleek dat er sprake is geweest van bewindvoering dan wel bemoeienis door het NBI. Een jaarlijks vermogensoverzicht opgesteld door de bewindvoerder ontbrak in deze gevallen.

c: Zoals hiervoor in hoofdstuk 7 als werd toegelicht was vererving van in de oorlog opengevallen nalatenschappen van buiten Nederland overleden erflaters pas vier jaren na de oorlog mogelijk. Door de in vele gevallen ingewikkelde en tijdrovende boedelverdeling bleek in enkele gevallen de meerderjarig geworden wees nog gerechtigd in een nog niet verdeelde boedel.

Hiervan vond ik twee voorbeelden⁸²:

- in het eerste geval is er sprake van een huis dat in 1936 door een grootvader van betrokkene werd nagelaten aan – waarschijnlijk – de zusters van de overledene.

Het is niet duidelijk of die nalatenschap al voor de oorlog was afgewikkeld. Beide zusters worden in de oorlog in Duitsland vermoord. In 1957 wordt het huis geveild; daarover zijn echter geen gegevens aangetroffen in het sociale dossier. In 1958 wordt betrokkene meerderjarig; de afwikkeling van verdeling van de opbrengst van het huis (en waarschijnlijk tevens de rest van de erfenis) onttrekt zich dan aan de waarneming van de afdeling Vermogensbeheer.

- in het tweede geval gaat het om drie panden in Amsterdam en een pand in Groningen. Veiling vindt plaats in 1953. Uit het sociale dossier kon worden opgemaakt dat de nalatenschappen met onder meer de opbrengst van bedoelde panden, in 1956 nog niet waren afgewikkeld. Betrokkenen (twee broers) waren toen al meerderjarig.

Overigens bleek uit enkele sociale dossiers dat soms melding werd gemaakt van de waarde van een onroerend goed, of van een veilingopbrengst, zonder dat duidelijk werd of rekening was gehouden met notariskosten, successierechten en op het pand drukkende hypothecaire leningen.

d: Uit een van de sociale dossiers⁸³ bleek dat onderdeel van een nalatenschap bestond uit Nederlands-Indische effecten. Uit een reeds eerder door mij uitgevoerd onderzoek in een geheel ander kader, bleek mij dat de waarde van zulke effecten na omstreeks 1949/1950 zeer sterk kon zijn gedaald.

⁸¹ sociale dossiers 93/33, 20/24.

⁸² sociale dossiers 48/16, 72/18.

⁸³ sociaal dossier 93/16.

e: Met de bestudering van zeven sociale dossiers kan uiteraard niet worden gesproken over een representatieve steekproef.

Uit de geraadpleegde dossiers blijkt echter wel dat in de onderzochte gevallen geen zelfstandige berekening van het vermogen op 21-jarige leeftijd van betrokkene mogelijk is.

Het is verre van zeker of de in de sociale dossiers vermelde bedragen wegens inkomsten en uitgaven volledig zijn; er is geen mogelijkheid meer om die volledigheid te toetsen aan andere bronnen.

Dit leidt overigens tenslotte tot de vraag in hoeverre de kantonrechter zelfstandig de volledigheid en juistheid van de hem voorgelegde rekening en verantwoording kon beoordelen.

Voorbeeld van een rekening en verantwoording

JMW verstrekke mij ter informatie een kopie van een volledig geanonimiseerde rekening en verantwoording. De tekst daarvan is hier opgenomen:

*Aan de Edelachtbare Heer Kantonrechter
te
Amsterdam.*

Geeft eerbiedig te kennen:

“Le-Ezrath Ha-Jeled”, Stichting tot verzorging van Joodse Oorlogspleegkinderen en andere minderjarigen, te dezer zake domicilie kiezende te haren kantore te Amsterdam aan de Johannes Vermeerstraat 24;

dat verzoekster bij beschikking de dato 14 November 1949 door de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam benoemd is tot voogdes over voornaam achternaam geboren datum te Amsterdam;

dat bij beschikking de dato 14 November 1949 door de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam benoemd is tot toeziend voogd de heer voornaam achternaam, adres te Amsterdam;

dat voornaam achternaam op datum de één en twintigjarige leeftijd heeft bereikt;

dat verzoekster, nu haar voormalige pupil meerderjarig is geworden rekening en verantwoording wenst af te leggen van het over het vermogen van voornaam achternaam gevoerde beheer;

dat verzoekster hierbij overlegt een rekening en verantwoording van ontvangsten en uitgaven van het vermogen van voornaam achternaam door verzoekster, alsmede door de toeziend voogd ondertekend;

MET EERBIEDIG VERZOEK de rekening en verantwoording ter zake van het beheer over het vermogen van voornaam achternaam goed te keuren.

't Welk doende enz.

De namen van de ondertekenaars stonden op de getoonde kopie niet vermeld. Uit een andere – overigens niet door JMW verstrekte en ook niet door een van de Fusie-instellingen opgestelde rekening en verantwoording – bleek mij dat normaliter ook de meerderjarig geworden pupil (of diens vertegenwoordiger) zijn handtekening moest zetten op de rekening en verantwoording.

Bij zo'n rekening en verantwoording werden twee bijlagen gevoegd, te weten:

- I: Gespecificeerde opstelling van het vermogen op datum meerderjarigheid
- II: Gespecificeerde Staat van Ontvangsten en Uitgaven (vanaf aanvang voogdij tot aan datum meerderjarigheid)

Ik heb enkele van deze, eveneens geanonimiseerde, bijlagen kunnen bestuderen.

Ik merkte daarbij het volgende op:

- in enkele gevallen waren de bijlagen voorzien van een stempel

ACCOUNTANTSKANTOOR MESRITZ, waarachter een paraaf (van Mesritz?) was geplaatst,

- op een aantal overzichten met de Staat van Ontvangsten en Uitgaven waren de volgende kosten opgenomen:

- kosten fotokopieën (zeer geringe bedragen beneden f 1,-);
- accountantskosten (variërend van f 25 tot f 60);
- beheerskosten (variërend van circa f 15 tot f 23,48);
- bankkosten (zeer geringe bedragen beneden f 1,-);
- zegelkosten voor het gezegelde papier.

11 CENTRAAL BELEGGINGSDEPOT

In 1954 werd door de Fusie-instellingen een gezamenlijk beleggingsfonds opgericht, het Centraal Beleggingsdepôt (CBD)⁸⁴.

De ingebrachte vermogensbestanddelen werden daar per 1 januari 1954 ingebracht *“tegen de waarde waarvoor zij op de desbetreffende balansen per 31 December 1953 waren opgenomen; slechts enkele fondsen welke uit hoofde van testamentaire bepalingen afzonderlijk moeten worden geadministreerd, zijn niet ingebracht.”*

Participanten waren vanaf het begin de Bergstichting, de Rudelsheimstichting, het Joods Jongensweeshuis, het Joods Meisjesweeshuis en het Fonds Opsporing Kinderen.

Op 1 januari 1955 was de inbreng als volgt:

Bergstichting	135.288
Rudelsheimstichting	33.635
Jongensweeshuis	1.127.858
Meisjesweeshuis	543.439
Fonds Opsporing Kinderen	7.380

	<i>f</i> <u>1.855.411</u>

In 1955 treed de Vereniging Megadlé Jethomim Utrecht toe met een inbreng van *f* 14.020.

De Bergstichting treedt in 1957 terug als deelnemer wegens een negatief eigen vermogen.

In 1963 werd het Fonds Opsporing Kinderen wegens gebrek aan liquide middelen opgeheven.

In 1977 treedt de Stichting Le-Ezrath Ha-Jeled toe als deelnemer, evenals weer de Bergstichting.

Het CBD belegde vooral in effecten en onroerende goederen (in 1954 werd bijvoorbeeld het pand Johannes Vermeerstraat 24 aangekocht, dat in 1976 werd verkocht).

In de jaarrekening 1981 van het CBD worden de eigen vermogens, de kapitalen, per 31 december 1980 van de participerende instellingen in het CBD gespecificeerd vermeld. Daarin is de winstverdeling (d.w.z. de opbrengsten van de beleggingen) over het jaar 1980 reeds verwerkt.

De opstelling is als volgt:

⁸⁴ Aangetroffen werden de jaarrekeningen over 1955 t/m 1981; in dozen 225 en 2112 bij JMW. De jaarrekening 1954 ontbrak.

REKENSCHAP

III BELEID EN BALANS

Het totaal van die eigen vermogens bedraagt	4.325.000
In 1981 wordt daarop in mindering gebracht het negatieve vermogen per 31 december 1980 van de Werkorganisatie van Le-Ezrath Ha-Jeled	-523.000

zodat als netto gezamenlijk vermogen van de Fusie instellingen per 31 december 1980 resteert een bedrag van	<i>f</i> <u>3.802.000</u>

Hierin zijn niet begrepen de eigen vermogens op 31 december 1980 van
- het Goedhart Magnusfonds (waarin opgenomen het Opleidingsfonds) ad *f* 184.880,
en
- het Johan Greebelfonds ad *f* 72.536.
Deze fondsen waren volgens de jaarrekening 1980 niet in het CBD ingebracht.

Het Emmy Cohenfonds is in de balans van de Bergstichting opgenomen als 'Schuld
op Lange Termijn' ad *f* 15.354.

12 BRONNEN

12.1 Geraadpleegd bronnenmateriaal

12.1.1 Archieven:

- SAA JMW

Archief van de Stichting Joods Maatschappelijk Werk, dat is ondergebracht bij het Gemeente Archief Amsterdam (archiefdeel 1168).

Dit archief is beschreven in *“Inventaris (gedeeltelijk) van de archieven van de Stichting Joods Maatschappelijk Werk en een volledige inventaris van de gedeponeerde archieven (Jokos, LVVS en Fusie) (1909) 1945 - 1997 door George Italiaander (januari 2006)”*

Onderzochte dozen: (nummering volgens de inventaris George Italiaander)

1647	1659	1664	1667	1672	1673
1679	1680	1681	1682	1688	1690
1691	1694	1696	1697	1700	1701
1703	1704	1706	1707	1708	1709
1710	1711	1712	1713	1714	1715
1716	1717	1718	1720	1721	1725
1732	1740	1741	1742	1743	1746
1760	1762	1768	1770.7	1777.5	1773.8

1994

NB: de nummering van de archiefdelen in de inventaris van George Italiaander is een andere dan die welke door Elma Verhey in haar publicaties is gebruikt.

In paragraaf 12.1.5 is een conversietabel afgedrukt waarmee de ‘nieuwe’ nummers kunnen worden opgezocht.

- SAA Archief 806 dossiers van mr. Th.P. van Raalte (circa 1950-1980). Niet opgenomen in de inventaris van George Italiaander. Dossiermappen nummers 1 t/m 39.

- ING NMB Bedrijfshistorisch Archief ING, Archief Nederlandsche Midden standsbank voorlopig, mappen nr. 16 - 20

- IISG Jaarverslagen van de Gefusioneerde Instellingen voor Joodse Kinderbescherming. 1951-1952 t/m 1975.

- JMW Archief van de Stichting Joods Maatschappelijk Werk, dat wordt bewaard in het kantoorpand van JMW te Amsterdam.
De inhoud wordt beschreven in de door JMW opgestelde "Plaatsingslijst (te bewaren)".

- NIOD LEHJ Archiefdeel inzake Le-Ezrath Ha-Jeled, dat berust bij het NIOD

- Raad voor de Kinderbescherming Archief "Oude boeken archief Raad voor de Kinderbescherming Directie NW"

12.1.2 Literatuur:

- LIPSCHITS Isaac Lipschits: "TSEDAKA. Een halve eeuw Joods Maatschappelijk Werk. Zutphen, 1997.

- MICHEELS Pauline Micheels en Elma Verhey: "In het belang van 's Rijks schatkist. Onderzoek naar de materiële oorlogsschaden van joodse weeskinderen." Amsterdam, mei 2003.

- VERHEY Elma Verhey: "Kind van de rekening. Het rechtsherstel van de joodse oorlogswezen". Amsterdam, 2005.

- VUIJSJE Hans G. Vuijsje: "Een goede naam. Een reactie op 'Kind van de rekening' van Elma Verhey". Uitgave JMW, 2005

- ONDERZOEKSGIDS ARCHIEVEN JOODSE OORLOGSGETROFFENEN
J. M. L. van Bockxmeer, P. C. A. Lamboo, H. A. J. van Schie
Algemeen Rijksarchief, Den Haag, 1998.
- TWEEDE WERELDOORLOG: ROOF EN RECHTHERSTEL
rapport “Archieven, Tastbare goederen, Claims”.
Tweede rapport Commissie van Onderzoek Liro-archieven.
Commissie-Kordes, Den Haag, 1998.

Bijlage 4 van het Eindrapport van de Contactgroep Tegoeden
WOII. Commissie Van Kemenade, Amsterdam, 2000.
- STAAL Ph. Staal MA: “BE-EZRATH HA-JELED.
Een Case-Study naar het Vermogensbeheer van Joodse Wereld-
oorlog II-wezen door Joodse Organisaties.”
Rapport I. Pardes Hanna, februari 2004.
(dit rapport was beschikbaar via Internet)

12.1.3 Jaarverslagen Gefusioneerde Joodse Instellingen voor Kinderbescherming

- Constituerende bijeenkomst 10 september 1950: openingsrede van de voorzitter mr. I. van Creveld (JMW)
- Jaarverslag nov. 1951-nov. 1952 SAA JMW, doos 1709;
- Jaarverslagen 1952/1953 – 1970/75 IISG, inv. nr. ZO 48000.

12.1.4 Accountantsrapporten:

Financiële gegevens en toelichtingen daarop van de hiervoor besproken Instellingen voor Kinderbescherming zijn afkomstig uit de jaarrekeningen zoals die zijn opgenomen in de bij JMW nog aanwezige accountantsrapporten vanaf 1945 (dozen 217 t/m 226 en 228, doos 2112).

Die accountantsrapporten zijn in de loop van de tijd opgesteld door verscheidene accountantskantoren, te weten:

- Accountantskantoor Mesritz, Amsterdam;
- Accountantskantoor Martin J. Polak. Het kantoor is later opgegaan in Paardekooper&Hoffman, accountants;
- Accountant A. Vreedenburg, later Accountantskantoor Konijn en Vreedenburg, Amsterdam;
- Accountantskantoor Paardekooper & Hoffman;
- Stichting Welzijnszorg met ‘losse’ accountantsverklaringen van Moret & Limperg;
- Accountantskantoor Moret & Limperg, Rijswijk.

Veel informatie uit deze rapporten is vastgelegd in de bijlage bij dit rapport.

12.1.5 Conversietabel JMW SAA oud naar nieuw:

Elma Verhey heeft in haar boek “Kind van de Rekening” reeds in 2005 uitgebreid aandacht besteed aan “Het rechtsherstel van de joodse oorlogswezen”.

Haar bronnenonderzoek heeft dus in 2005 of daarvoor plaats gevonden.

Daarna is echter het SAA JMW archief gereorganiseerd. Daarbij werd tegelijkertijd – door George Italiaander – de ‘oude’ archiefnummering van het bronnenmateriaal gewijzigd.

Met behulp van de volgende door mij – gebaseerd op een door Prof. dr. I. Lipschits aangelegde “concordans”⁸⁵ – opgestelde conversietabel is het mogelijk om de door Verhey in haar boek gebruikte verwijzingen in haar voetnoten naar het SAA JMW archief te herleiden naar de nieuwe nummering volgens Italiaander. Ook omgekeerd biedt de conversietabel deze mogelijkheid.

Oude mapnummer 1305 kon door mij niet worden teruggevonden in de nieuwe nummering. Inmiddels is de map 1305 in juni 2008 in het archief aangetroffen; een nieuw nummer is nog niet bekend.

⁸⁵ lijst van oude nummering archief JMW. naar nieuwe nummering volgens Italiaander; (archief JMW).

REKENSCHAP

Noten GAA JMW Elma Verhey naar
 nieuwe nummers vlg. inventaris G. Italiaander
 Noten Elma Verhey in oude archiefnummering GAA

hoofdstuk	noot	oud nr. map	GAA nieuw nr. doos
1	3	1337	1741
8	18	1256	1717
8	24	1021	1694 2
9	13	1084	1708 2
9	15	1083	1708 1
9	16	1073	1706 4
9	17	1059	1703 1
9	18	1059	1703 1
10	19	1468	1708 1
10	20	1468	1708 1
10	30	1087	1711
10	31	1088	1712 1
10	32	1088	1712 1
10	33	1088	1712 1
10	34	1088	1712 1
10	35	1088	1712 1
10	36	1468	1708 1
10	37	1088	1712 1
10	40	1086	1710
10	43	1468	1708 1
10	44	1468	1708 1
10	45	1087	1711
10	46	1087	1711
11	3	1959	¹⁾
11	4	1088	1712 1
11	5	1088	1712 1
11	7	1083	1708 1
11	8	1468	1708 1
11	9	1088	1712 1
11	10	1468	1708 1
11	12	1468	1708 1
11	16	1087	1711
11	17	1087	1711
11	19	1468	1708 1
11	20	1468	1708 1
11	21	1468	1708 1
11	22	1305	?

III BELEID EN BALANS

Kind van de Rekening

Nieuwe nummers gesorteerd

hoofdstuk	noot	oud nr. map	GAA nieuw nr. doos
12	66	245	1672 2
12	67	247	1679
13	20	247	1679
13	21	247	1679
8	24	1021	1694 2
9	17	1059	1703 1
9	18	1059	1703 1
9	16	1073	1706 4
9	13	1084	1708 2
9	15	1083	1708 1
10	19	1468	1708 1
10	20	1468	1708 1
10	36	1468	1708 1
10	43	1468	1708 1
10	44	1468	1708 1
11	7	1083	1708 1
11	8	1468	1708 1
11	10	1468	1708 1
11	12	1468	1708 1
11	19	1468	1708 1
11	20	1468	1708 1
11	21	1468	1708 1
11	44	1468	1708 1
11	45	1084	1708 2
11	47	1084	1708 2
11	48	1468	1708 1
11	54	1468	1708 1
13	7	1468	1708 1
13	8	1083	1708 1
13	26	1468	1708 1
13	27	1468	1708 1
13	29	1468	1708 1
13	30	1084	1708 2
14	26	1468	1708 1
10	40	1086	1710
10	30	1087	1711
10	45	1087	1711

REKENSCHAP

Noten GAA JMW Elma Verhey naar
 nieuwe nummers vlg. inventaris G. Italiaander
 Noten Elma Verhey in oude archiefnummering GAA

hoofdstuk	noot	oud nr. map	GAA nieuw nr. doos
11	23	1305	?
11	24	1305	?
11	25	1090	1713
11	26	1090	1713
11	27	1090	1713
11	28	1091	1714
11	29	1090	1713
11	30	1090	1713
11	32	1093	1715
11	33	1093	1715
11	34	1093	1715
11	35	1093	1715
11	36	1091	1714 1
11	37	1093	1715
11	38	1093	1715
11	39	1093	1715
11	40	1091	1714 1
11	41	1093	1715
11	42	1091	1714 1
11	43	1093	1715
11	44	1468	1708 1
11	45	1084	1708 2
11	46	1305	?
11	47	1084	1708 2
11	48	1468	1708 1
11	49	1305	?
11	51	1091	1714 1
11	52	1091	1714 1
11	53	1091	1714 1
11	54	1468	1708 1
11	55	1091	1714 1
11	56	1091	1714 1
12	37	1091	1714 1
12	40	1091	1714 1
12	46	1088	1712 1
12	47	1256	1717
12	48	1256	1717

III BELEID EN BALANS

Kind van de Rekening

Nieuwe nummers gesorteerd

hoofdstuk	noot	oud nr. map	GAA nieuw nr. doos
10	46	1087	1711
11	16	1087	1711
11	17	1087	1711
13	28	1087	1711
10	31	1088	1712 1
10	32	1088	1712 1
10	33	1088	1712 1
10	34	1088	1712 1
10	35	1088	1712 1
10	37	1088	1712 1
11	4	1088	1712 1
11	5	1088	1712 1
11	9	1088	1712 1
12	46	1088	1712 1
12	53	1088	1712 1
11	25	1090	1713
11	26	1090	1713
11	27	1090	1713
11	29	1090	1713
11	30	1090	1713
11	28	1091	1714
11	36	1091	1714 1
11	40	1091	1714 1
11	42	1091	1714 1
11	51	1091	1714 1
11	52	1091	1714 1
11	53	1091	1714 1
11	55	1091	1714 1
11	56	1091	1714 1
12	37	1091	1714 1
12	40	1091	1714 1
13	35	1091	1714 1
13	36	1091	1714 1
11	32	1093	1715
11	33	1093	1715
11	34	1093	1715
11	35	1093	1715

REKENSCHAP

III BELEID EN BALANS

Noten GAA JMW Elma Verhey naar
 nieuwe nummers vlg. inventaris G. Italiaander
 Noten Elma Verhey in oude archiefnummering GAA

Kind van de Rekening

Nieuwe nummers gesorteerd

hoofdstuk	noot	oud nr. map	GAA nieuw nr. doos	hoofdstuk	noot	oud nr. map	GAA nieuw nr. doos
12	50	1256	1717	11	37	1093	1715
12	51	1257	1717	11	38	1093	1715
12	52	1258	1716	11	39	1093	1715
12	53	1088	1712 1	11	41	1093	1715
12	54	1419	1742 1	11	43	1093	1715
12	56	1257	1717	12	52	1258	1716
12	57	1257	1717	12	63	1258	1716
12	58	1256	1717	13	31	1094	1716
12	59	1256	1717	14	18	1094	1716
12	60	1256	1717	14	19	1094	1716
12	63	1258	1716	8	18	1256	1717
12	66	245	1672 2	12	47	1256	1717
12	67	247	1679	12	48	1256	1717
13	7	1468	1708 1	12	50	1256	1717
13	8	1083	1708 1	12	51	1257	1717
13	19	1097	1721	12	56	1257	1717
13	20	247	1679	12	57	1257	1717
13	21	247	1679	12	58	1256	1717
13	22	1097	1721	12	59	1256	1717
13	24	1097	1721	12	60	1256	1717
13	25	1097	1721	13	34	1257	1717
13	26	1468	1708 1	13	19	1097	1721
13	27	1468	1708 1	13	22	1097	1721
13	28	1087	1711	13	24	1097	1721
13	29	1468	1708 1	13	25	1097	1721
13	30	1084	1708 2	1	3	1337	1741
13	31	1094	1716	12	54	1419	1742 1
13	34	1257	1717	11	3	1959	<i>bestaat niet 1)</i>
13	35	1091	1714 1	11	22	1305	<i>ontbreekt</i>
13	36	1091	1714 1	11	23	1305	<i>ontbreekt</i>
14	18	1094	1716	11	24	1305	<i>ontbreekt</i>
14	19	1094	1716	11	46	1305	<i>ontbreekt</i>
14	26	1468	1708 1	11	49	1305	<i>ontbreekt</i>

¹⁾ 1959: misschien fout in notatie van 1095 of 1059; nieuwe nrs dan resp. 1716 of 1717, en 1703.1